

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 7—9

С. 5

С. 14

С. 15

Нацыянальная кінастудыя «Беларусьфільм» няспынна працуе адразу над некалькімі стужкамі. Гэтымі днямі здымачная група новай карціны Віталія Дудзіна з далікатнай назвай «Дотык» пачала выязную работу на пляцоўцы на Барысаўшчыне. Якой атрымаецца новая меладрама, прысвечаная сучаснай моладзі? Даведаемся ў кінатэатрах. А ў гэтым нумары паспрабуем высветліць, якім мае быць першы этап працы над любой стужкай...

“ДОТЫК” ДА... КІНО

С. 4

“Яшчэ адна ніць народнай дыпламатыі”

У дні афіцыйнага візиту Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі ў Азербайджанскую Рэспубліку Кіраўнік нашай дзяржавы прыняў удзел у цырымоніі адкрыцця Цэнтра беларускай мовы і культуры ў Бакінскім славянскім універсітэце.

Як адзначыў Аляксандр Лукашэнка, гэтая падзея сведчыць аб тым, што Беларусь і Азербайджан і ў далейшым “гатовы вяршыць вялікія справы і ісці ў адным напрамку”. “Гэта яшчэ адна ніць народнай дыпламатыі”, — падкрэсліў ён.

Дасягнута таксама дамоўленасць аб адкрыцці Азербайджанскага цэнтра ў Беларускім дзяржаўным педагагічным універсітэце імя Максіма Танка. Бакінскі славянскі універсітэт падтрымлівае цесныя сувязі з БДПУ, а з новага навучальнага года гэтыя дзве ВНУ абмяняюцца выкладчыкамі беларускай мовы і азербайджанскай.

У гэты ж дзень Прэзідэнт Беларусі і Азербайджана Аляксандр Лукашэнка і Ільхам Аліеў прынялі ўдзел у цырымоніі закладкі каменнага ў фундамента будучага будынка Пасольства Беларусі ў Азербайджане. Кіраўнік нашай дзяржавы сустрэўся таксама з актывам Таварыства дружбы і супрацоўніцтва “Азербайджан — Беларусь”, пакінуў запіс у Кнізе ганаровых гасцей.

Кадровыя рашэнні

8 чэрвеня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка разгледзеў кадровыя пытанні. Кіраўнік дзяржавы, сярод іншага, даў згоду на прызначэнне Карачэўскага Уладзіміра Міхайлавіча першым намеснікам міністра культуры.

Звяртаючыся да кіруючых работнікаў рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, Прэзідэнт падкрэсліў, што ў падведомасных сферах іх чакае “непачаты край работы”. У прыватнасці, Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на наяўнасць шэрагу праблем у асяроддзі творчых работнікаў. У якасці аднаго з рашэнняў гэтага пытання Кіраўнік дзяржавы прапанаваў стварэнне грамадскіх Саветаў, дзе зацікаўленыя людзі маглі б выказаць свае прапановы па шляхах вырашэння праблем галіны.

Аляксандр Лукашэнка выказаў задавальненне тым, што большасць з новапрызначаных кіраўнікоў з’яўляюцца маладымі і даволі энергічнымі людзьмі.

Паводле паведамленняў Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Да прызначэння на пасаду першага намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі больш за два гады працаваў начальнікам упраўлення культуры Мінгарвыканкама, а раней — галоўным спецыялістам і начальнікам аддзела культуры Савецкага раёна сталіцы. Ён скончыў Магілёўскае музычнае вучылішча імя М.Рымскага-Корсакава і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Навучаецца ў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Уладзімір Карачэўскі таксама мае вопыт творчай дзейнасці.

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі працягвае наладжваць і ўмацоўваць міжнародныя кантакты. Днямі госцем тэатра стаў народны артыст Расіі, знакаміты танцоўшчык, прадзюсер і рэжысёр Андрый Ліепа, які завітаў да нас са сваім праектам “Рускія сезоны XXI стагоддзя”.

Калі ўсё задуманае ўвасобіцца ў жыццё, увосень мы ўбачым “Шахразад” і “Жар-птишку” — акурат у тым рырытэтным выглядзе, як гэтыя аднаактовыя балеты былі паказаны стагоддзе таму, пад час “Рускіх сезонаў” у Парыжы, здзейсненых Сяргеем Дзягілевым.

Калі тыя дзягілеўскія сезоны былі накіраваны на папулярныя тагачаснага рускага авангарда, у тым ліку балетнага, дык цяперашнія “сезоны па-ліепаўску” — гэта праект адраджэння лепшых здабыткаў, у тым ліку ў галіне балетнага прадзюсавання. Працягваючы творчыя запаветы свайго бацькі, Андрый ўзначальвае Дабрачынны фонд імя Марыса Ліепа. Ідэя аднавіць “Рускія сезоны” нарадзілася яшчэ ў 1992 годзе, калі М.Ліепа рэканструяваў адзін з тых “руска-сезонных” балетаў — “Уяўленне ружы”. Паўплывалі і

Кіраўнік дзяржавы павіншаваў мастацкага кіраўніка Драматычнага тэатра Беларускай арміі, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Аляксея Дударова з 60-годдзем. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Прэзідэнта краіны.

Віншаванне драматургу

“Ваша творчасць добра вядомая ў Беларусі і за яе межамі. Дзякуючы шматграннаму таленту і высокаму прафесіяналізму Вы занялі асаблівае месца ў літаратуры, тэатры і кіно.

Напісаньня Вамі цудоўныя п’есы і сцэнарыі да фільмаў назаўсёды ўвайшлі ў скарбніцу беларускай культуры”, — гаворыцца, у прыватнасці, у віншаванні.

“Няхай і ў далейшым Ваша літаратурная і тэатральная дзейнасць уносіць значны ўклад у справу захавання, развіцця і прапаганды лепшых традыцый нацыянальнага мастацтва”, — пажадаў Прэзідэнт.

Паводле паведамленняў Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Да прызначэння на пасаду першага намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі больш за два гады працаваў начальнікам упраўлення культуры Мінгарвыканкама, а раней — галоўным спецыялістам і начальнікам аддзела культуры Савецкага раёна сталіцы. Ён скончыў Магілёўскае музычнае вучылішча імя М.Рымскага-Корсакава і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Навучаецца ў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Уладзімір Карачэўскі таксама мае вопыт творчай дзейнасці.

Убачыць Парыж і...

Андрый Ліепа.

асабістыя стасункі з нашчадкамі легендарных творцаў. Прыехаўшы ў Нью-Йорк, Марыс пазнаёміўся з сынам балетмайстра Міхаіла Фокіна, а Андрый танцаваў з ягонай унучкай Ізабэль.

У адноўленых пастаноўках захоўваецца аўтарская сцэнаграфія і касцюмы,

Кантэкст дыялога

4 чэрвеня міністр культуры нашай краіны Павел Латушка сустрэўся з нядаўна прызначаным Паслом Грузіі ў Беларусі Георгіем Чхеідзе і Паслом Украіны ў Беларусі Раманам Бязмертным.

...! запрашэнне на форум

Як паведамляюць у Міністэрстве культуры, пад час перамоў Паўла Латушкі і Георгія Чхеідзе абмяркоўваліся пытанні аднаўлення і развіцця ўзаемавыгоднага двухбаковага супрацоўніцтва ў сферы культуры, падкрэслівалася важнасць падпісанага 25 мая бягучага года мемарандума аб творчых кантактах паміж Вялікім тэатрам оперы і балета Беларусі і Тбіліскім акадэмічным тэатрам оперы і балета.

Гаворка ішла і аб магчымасці рэалізацыі сумесных кінапраектаў нацыянальных кінастудый Грузіі і Беларусі. Георгій Чхеідзе прапанаваў правесці ў Беларусі Дні грузінскага кіно. Павел Латушка перадаў праз Пасла кіраўніку грузінскай кінастудыі запрашэнне прыняць удзел у кінафестывалі “Лістапад”. “Я ўпэўнены, што грузінская культура выклікае ў беларусаў вялікую зацікаўле-

насць. Больш дасканалае знаёмства з ёю будзе спрыяць узбагачэнню нашай культуры”, — падкрэсліў міністр.

Георгій Чхеідзе прапанаваў запрасіць Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы паўдзельнічаць у тэатральным фестывалі, што праходзіць у Грузіі. Павел Латушка прапанаваў падтрымаць.

Міністр культуры запрасіў грузінскі бок прымаць удзел у Міжнародным фестывалі мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, кінафестывалі “Лістапад”.

Экспедыцыя на Палессе

Пасол Украіны Раман Бязмертны распавёў Паўлу Латушку, што амаль за два месяцы знаходжання ў Беларусі ён наведаў Мірскі і Нясвіжскі замкі, музейны комплекс “Дудуткі”, Дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Добрыя ўражанні ў яго склаліся аб пастаноўцы оперы “Хаваншчына” ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі.

Пад час сустрэчы абмяркоўваліся пытанні супрацоўніцтва ў галіне культуры, арганізацыі Дзён культуры Беларусі ва Украіне, запланаваныя на верасень бягучага года, з выступленнямі вядучых творчых калек-

тываў і выканаўцаў, арганізацыі мастацкай выстаўкі. “Мы зацікаўлены ў тым, каб развіваўся культурны дыялог паміж нашымі краінамі, каб надаць новы штуршок нашым культурным зносінам”, — падкрэсліў міністр.

Бакамі будзе разглядацца прапанова па арганізацыі сумеснай навуковай археалагічнай экспедыцыі па Беларускім Палессі для вывучэння культурных традыцый і вуснай народнай творчасці. Адбыўся таксама абмен думкамі аб магчымасці далучэння нашай краіны да “Кіеўскай ініцыятывы” пад час Міжнароднай канферэнцыі міністраў культуры Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Грузіі, Малдовы, Украіны ў кантэксте “Усходняга партнёрства”, якая адбудзецца 28 — 29 кастрычніка бягучага года ў Ялце.

Суразмоўцы абмеркавалі пытанні супрацоўніцтва ў справе аховы гісторыка-культурнай спадчыны. Было адзначана, што 17 — 18 чэрвеня ў Брэсце адбудзецца міжнародная нарада па падрыхтоўцы намінацыйнага дасье па аб’ектах драўлянага дойлідства Палесся для ўнясення іх у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO. Да ўдзелу ў нарадзе запрошаны прадстаўнікі Украіны.

Раману Бязмертнаму таксама было перададзена запрашэнне да ўдзелу ў міжнародных фестывалях, што ладзяцца на Беларусі.

Аншлагі будучы!

Да пачатку XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” засталася менш за месяц.

Першымі адчулі гэта віцязчане, накіраваўшыся ў білетныя касы. Як паведаміла кіраўнік каардынацыйнай аперацыйнай службы фестывалю Вера Часціхіна, білеты раскупляюцца вельмі актыўна. Ужо сёння на некаторыя канцэрты месцы ў вялізнай зале таго ж Амфітэатра распрададзены амаль цалкам. Гэта дазваляе прагназаваць, у прыватнасці, што аншлагавымі будучы сольнікі Юрыя Антонава, Стаса Міхайлава, канцэрт радыё “Шансон”, праграма “Дзве сястры — Беларусь і Расія”. Дый на канцэрт адкрыцця фестывалю засталіся літаральна адзінкавыя білеты. Дарэчы, пра-

ктычна за адзін дзень былі “размецены” і білеты на спектаклі ў межах “Тэатральных сустрэч-2010”.

Плённа ідзе падрыхтоўка беларускіх выканаўцаў, якія возьмуць удзел у міжнародных конкурсах “Славянскага база-

ру ў Віцебску”. Саліст прадзюсерскага цэнтра Гомельскай абласной філармоніі Дзяніс Вяршэнка канчаткова вызначыўся з рэпертуарам. Разам з Нацыянальным канцэртным аркестрам Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла

Фінберга ён праспявае “Молитву” Максіма Дунаеўскага на словы Іллі Рэзніка. Другой кампазіцыяй стане песня Юрыя Багаткевіча на словы Леаніда Пранчака “Дзякуй, што ты была”.

Цуды “Горада майстроў”

У дні “Славянскага базару” будзе працаваць і кірмаш народных рамёстваў “Горад майстроў-2010” на тэрыторыі Цэнтра народных рамёстваў і мастацтваў “Задзвінне”.

Як распавёў “К” яго дырэктар Віктар Кібісаў, у кірмашы будучы удзельнічаць прадстаўнікі дамоў і цэнтраў рамёстваў Віцебшчыны, майстры-рамеснікі, члены Беларускага саюза майстроў народнай творчасці.

Пад час свята запланавана правядзенне майстар-класаў па кераміцы і кавальскім майстэрстве ды III Абласное свята майстроў саломкапляцення “Папараць-кветка”.

А ў выставачных залах Цэнтра “Задзвінне” будзе працаваць выстаўка вырабаў “Паўлавапасадскай хустачнай мануфактуры” — прадпрыемстваў народнага мастацкага промыслу Расіі.

Ю.Ч.

Успамін пра Грунвальд

26 — 27 чэрвеня ў Навагрудку пройдзе, як вядома, Свята старажытнай культуры з нагоды 600-годдзя Грунвальдскай бітвы.

Рэжысёр мерапрыемства — Вячаслаў Панін, галоўны рэжысёр Маладзёжнага тэатра эстрады. Вось што ён паведаміў “К” пра структуру дзеі будучага фестывалю:

— Трэба памятаць, на якой слаўнай зямлі мы жывём, з чаго пачыналася дзяржаўнасць Беларусі, што за асо-

бы нястомна мацавалі яе стагоддзі таму... Менавіта такую сілу духу мы імкнёмся адлюстраваць, увасобіць на Свяце старажытнай культуры ў Навагрудку. Будзе, натуральна, маштабная рэканструкцыя падзей 1410 года з удзелам рыцарства, аживуць, безумоўна, велічныя асобы Вітаўта і Ягайлы... Госці фестывалю ўбачаць “рэстаўраваную” тагачасную культуру ва ўсіх яе мастацкіх праявах...

У Свяце старажытнай культуры ў пракаветным горадзе на Гродзеншчыне прымуць удзел усе ўстановы культуры Навагрудка, у тым ліку і Дом-музей Адама Міцкевіча. Як распавядае “К” дырэктар гэтай установы Мікалай Гайба, пад час фестывалю ў музеі будзе дзейнічаць выстаўка “Успамін пра Грунвальд”. На ёй будзе прэзентавацца 60 работ пяці фатографістаў (Вітала Раковіча, Артура Гапановіча і іншых), якія штогод наведваюць Грунвальдскае поле.

У вернісажы прымуць удзел прадстаўнікі шматлікіх айчынных і замежных рыцарскіх клубаў, а ў выставачнай галерэі будзе гучаць сярэднявечная музыка.

Наш кар.

Экзотыка Туркменістана

“Вечар сяброўства” Туркменістана і Беларусі адбыўся ўчора ў Белдзяржфілармоніі ў рамках Дзён культуры Туркменістана ў нашай рэспубліцы.

Фальклорныя, харэаграфічныя калектывы і салісты з гэтай краіны выступілі на адной сцэне з айчыннымі выканаўцамі: Беларускім дзяржаўным ансамблем “Песняры”, Заслужаным харэаграфічным ансамблем “Харошкі”, заслужанай артысткай Рэспублікі Беларусь Ірынай Дарафеевай ды іншымі.

З 9 па 11 чэрвеня праходзілі шматлікія культурныя мерапрыемствы з удзелам членаў дэлегацыі Туркменістана: эстраднымі спевакамі, музыкантамі, опернымі салістамі, артыстамі тэатра, мастакамі, пісьменнікамі, кінематаграфістамі, прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі. Адкрыў Дні культуры намеснік міністра культуры Беларусі Віктар Кураш на святочным кан-

цэрце ў філармоніі. Прывітальнае слова беларусам агучыла галоўны кіраўнік Нацыянальнага культурнага цэнтру Туркменістана Туваксібі Дурдыева. З вялікай цікавасцю госці ўспрынялі выступленні фальклорнага калектыву “Сердара Сербай”, музыканта Анмурата Чарыева, спевакоў Акмухамеда Ханава, Мяхры Муханавай.

А ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі цягам трох дзён экспанавалася выстаўка дэкаратыўна-прыкладнога і ювелірнага мастацтва з Нацыянальнага музея Туркменістана. Творы канца XIX-га — пачатку XXI стагоддзя паказваюць традыцыйнае адзенне, галаўныя ўборы, створаныя туркменскімі майстрамі. Наведвальнікі пабачылі і каштоўныя ювелірныя вырабы з золата, срэбра, сердаліку.

Тры фільмы, што прадстаўляюць кінематаграфію Туркменістана, пабачылі беларускія глядачы ў кінатэатры “Піонер”: гэта стужкі “Спаборніцтва”, “Мужчынскае выхаванне” і “Сынаў дом”. А на завяршэнні Дзён культуры ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы адбыўся монаспектакль “Цар закаханых” у выкананні народнага артыста Туркменістана Анны Меле.

Дні культуры арганізаваны па ініцыятыве Прэзідэнта Туркменістана Гурбангулы Бердымухамедава з мэтай пазнаёміць жыхароў Беларусі з мастацкімі традыцыямі і дасягненнямі гэтай краіны і падтрымаць супрацоўніцтва ў галіне культуры.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ
На здымку: адзін з экспанатаў выстаўкі.

У гэтым месяцы мясяць распачацца работы на помніку архітэктуры XVI ст. — касцёле Божага Цела ў Нясвіжы, у крыпце якога пахаваны прадстаўнікі роду Радзівілаў.

мону даху, вадасцёкавай сістэмы, сталярных вырабаў. Разам з тым, сёлета плануецца правесці даследаванне жывапісу, алтароў, ляпнога дэкара ў інтэр’еры касцёла, пахавальнай крыпты.

Як паведамілі “К” у Міністэрстве культуры, пасля заканчэння падрыхтоўкі адпа-

Ад фасада да моста

Напярэдадні рэстаўрацыі ў храме была праведзена нарада з удзелам прадстаўнікоў Міністэрства культуры краіны, Нясвіжскага райвыканкама, ААТ “Белрэстаўрацыя” і ААТ “Дырэкцыя аб’ектаў будаўніцтва Міністэрства культуры”, дзе акрэслілі пералік запланаваных работ. У прыватнасці, ужо распрацавана праектная дакументацыя на выкананне ра-

веднай дакументацыі распачнецца і рэстаўрацыя фасадаў касцёла, вежы колішняй Замкавай брамы і шэрагу іншых аб’ектаў. Таксама чакаецца правядзенне кансультацыі з рэстаўратарамі з Польшчы і Літвы.

Усяго на 2010 год запланаваны інвестыцыі ў аб’ём 1 мільярд рублёў з рэспубліканскага бюджэту і аналагічнай сумы з бюджэту Мінскай вобласці.

Тым часам

У адпаведнасці з пастановай Савета Міністраў ад 1.07.2005 № 731 працягваюцца аднаўленчыя работы па рэстаўрацыі моста ў Нясвіжскім замку.

У прыватнасці, паводле праектнай дакументацыі, распрацаванай групай на чале з навуковым кіраўніком работ на гісторыка-культурнай каштоўнасці Сяргеем Друшчыцам, прадугледжваюцца ўзмацненне існуючых апор моста, узведзенага ў 1914 годзе, разборка аварыйных канструкцый і тых, што не адпавядаюць гістарычнаму абліччу, рэстаўрацыя абліцоўкі апор з часаных палявых камянёў ды шэраг іншых работ.

5 чэрвеня сваё 85-годдзе адзначыла адна з патрыярхаў айчыннай тэатральнай педагогікі, кандыдат мастацтвазнаўства, прафесар, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Эльвіра Герасімовіч. І з гэтай святочнай нагоды ў мінулы аўторак на Малой сцэне Тэатра-студыі імя Еўсцігнея Міровіча ў сценах Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў адбылося ўрачыстае віншаванне юбіляры.

“Як цудоўна, што вы — з намі!”

Можна было б сказаць, што лёс Эльвіры Пятроўны вельмі цесна звязаны з гісторыяй Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, але справядлівым будзе і “адваротны адлік”: у 1945 годзе яна стала студэнткай першага акцёрскага курса, набранага ў паліваенным Мінску (з яго, уласна кажучы, і пачалася гісторыя тады тэатральнага інстытута), і паступова дайшла да пасады рэктара, працы на якой аддала 16 гадоў сваёй прафесійнай дзейнасці (з 1968 па 1984 гады).

Свае віншаванні Э.Герасімовіч даслаў міністр культуры Павел Латушка. Шчырыя словы пажаданняў дарылі ў гэты дзень Беларускае саюз жанчын, Беларускае саюз тэатральных дзеячоў, прадстаўнікі ўсіх акадэмічных тэатраў (хто — асабіста, а хто — у якасці цёпрых і шчырых тэлеграм), калегі па рабоце ў Акадэміі і, канешне ж, вучні — як былыя выпускнікі, цяперашнія вядучыя акцёры тэатраў, так і студэнты, якія толькі пачынаюць засвойваць азы сваёй будучай прафесіі.

Старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры

Наталля Аўдзеева назвала Эльвіру Пятроўну нацыянальным здабыткам. Яна ўручыла імянінцы найвышэйшую ўзнагароду арганізацыі — нагрудны знак. І, даведаўшыся, што юбілярка мае прафсаюзны білет, выпісаны яшчэ ў 1945 годзе, прапанавала акупат з яго распачаць збор экспанатаў для стварэння Музея гісторыі беларускага прафсаюза работнікаў культуры.

“Як цудоўна, што вы — з намі!” — да гэтага віншавальнага лейтматыву далучаецца і наша рэдакцыя. А таксама і я асабіста — як колішняя вучаніца Эльвіры Пятроўны, удзячная ёй за тое разуменне павагі да тэатральнай прафесіі, якому яна нас навучала.

Таццяна КОМАНОВА
На здымку: віншаванні ад Эдуарда Герасімовіча і Сяргея Кавальчыка — дырэктара і мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага.
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Эксклюзіў у цэнтры Еўропы

Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва “Берагіня”, які ладзіцца ў гарпасёлку Акцябрскі з 1998 года, 24 — 27 чэрвеня будзе праводзіцца шосты раз. “Эксклюзіў у цэнтры Еўропы” — адна з неафіцыйных назваў мерапрыемства, што ўзнікла на грунце жывой аўтэнтычнай культуры беларусаў.

госці: фальклорныя калектывы з Расіі, Латвіі, Малдовы, Польшчы.

Асноўнымі мерапрыемствамі заключных фестывальных імпрэз стануць VI Рэспубліканскі конкурс танцавальных пар — выканаўцаў народных бытавых танцаў, IV Рэспубліканскі турнір дзіцячых фальклорных калектываў, прэзентацыя аўтэнтычных гуртоў... Пройдуць таксама святы “Рудабельскае Купалле” і “Палескі кірмаш”. У праграме — і майстар-клас “Рэгіянальныя традыцыі народных спеваў, музыкі і танцаў”, канцэрт-прэзентацыя мастацкіх праграм фальклорных гуртоў гасцей форуму (у тым ліку і ў гаспадарка раёна), праграма “Дэкаратыўна-побытавае мастацтва” і начная фальклорная дыскаціка “Скокі да ўпаду”. Навукоўцаў і практыкаў збяра “круглы стол “Традыцыйная культура і сучаснасць: Школа. Дзеці. Будучыня”.

Фестываль падтрыманы міністэрствамі культуры і адукацыі Рэспублікі Беларусь, Гомельскім абласным і Акцябрскім раённым выканкамамі, грамадскім аб’яднаннем “Беларускі фонд культуры”. Форум дынамічна развіваецца, пастаянна ўключае ў імпрэзы новыя віды і жанры матэрыяльнай і нематэрыяльнай спадчыны.

Старшыня Акцябрскага райвыканкама Аляксандр Максіменка паведамляе “К”, што ўсяго ў VI Рэспубліканскім фестывалі фальклорнага мастацтва “Берагіня” прыме ўдзел больш за 700 выканаўцаў.

Сёлета ў Акцябрскі прыедуць фальклорныя калектывы з усіх абласцей Беларусі і Мінска. Завітаюць і замежныя

Юбілейны звон цымбалаў

Сёлетні Міжнародны фестываль народнай музыкі “Звіняць цымбалы і гармонік” — дваццаты па ліку. Па словах начальніка аддзела культуры Пастаўскага райвыканкама Наталлі Булавінцавай, форум у гэтым годзе пройдзе 2 — 4 ліпеня і абячае быць арыгінальным па форме і змесце.

шчы, Славакіі, Чэхіі, Венесуэлы. Але не толькі шматколернай нацыянальнай палітрай збіраюцца здзіўляць глядача арганізатары фесту.

Упершыню рэжысурай свята зоймуцца не запрошаныя, а мясцовыя спецыялісты. “Мы імкнёмся, — тлумачыць “К” Наталля Булавінцава, — каб кожны фестываль “Звіняць цымбалы і гармонік” не быў падобны на папярэдні. Сёлета вырашылі напоўніць задзейнічаць уласныя крэатыўныя патэнцыялы: рэжысурай трохдзённых фестывальных мерапрыемстваў займаюцца цяпер супрацоўнікі нашага РДК. Думаю, глядачы расчараванымі не застануцца”.

Апрача беларускіх фальклорных гуртоў, у Паставах збяруцца калектывы і выканаўцы з Расіі, Украіны, Малдовы, Польшчы

Увага! Конкурс працягваецца!

Ёсць першыя распрацоўкі!

Рэдакцыя “Культуры” абвешчае конкурс аўтарскіх сцэнарыяў для клубнага, бібліятэчнага, музейнага мерапрыемства — яркага, крэатыўнага і карыснага для любой установы культуры. У шматлікіх камандзіроўках нашы карэспандэнты пераканаліся: менавіта ў такім метадычным матэрыяле адчуваецца надзённая патрэба.

У конкурсе могуць браць удзел метадысты, клубнікі, бібліятэкары, музыкі, выкладчыкі школ мастацтваў — карацей, усе работнікі культуры. Зрэшты, першыя работы ўжо дасланы!

Лепшыя сцэнарыі будзем штомесяц змяшчаць у пастаяннай укладцы да “К” — “Куфры-радцы” пад ужо знаёмай вам рубрыкай “Сцэнарны партфель”. Крытэрыі адбору: якасць, выка-

рыстанне мясцовага матэрыялу, надзённасць, выхаваўчы і пазнаваўчы аспекты.

Узнагарода для лепшых аўтараў — публікацыя ў “К” крэатыўныя формы дзейнасці таго культработніка, што напісаў сцэнарыі, пра работу ягонай установы і, канешне ж, гісторыю самой распрацоўкі.

Вядома, як і ўсім сваім аўтарам, “сцэнарыстам” газета выплачвае ганарары, таму не забудзьцеся пазначыць неабходныя звесткі пра сябе (іх пералік — на стар. 16). Такім чынам, неўзабаве на газетных старонках будзе створана своеасабліва “галерэя культработнікаў-крэатыўчыкаў” праз рэпрэзентацыю іх твораў.

Наш адрас: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77. Наша электронная скрыня: kultura@tut.by. Сайт газеты ў Інтэрнеце: www.kimpress.by.

Чытач — Газета — Міністэрства

Я атрымаў вышэйшую катэгорыю па кваліфікацыі “Артыст аркестра” перш чым стаў працаваць у музычным вучылішчы. Чама выкладчыкам, якія маюць у дыпломе кваліфікацыю “Артыст аркестра”, і тым, якія граюць у аркестры музычнага вучылішча, надаюць катэгорыю па кваліфікацыі “Канцэртмайстар”?

На пытанне адказвае галоўны спецыяліст аддзела навучальных устаноў і працы з творчай моладдзю Людміла МУХА:

— Сапраўды, па шэрагу спецыяльнасцей выпускнікам музычных вучылішчаў у адпаведнасці з Агульнадзяржаўным класіфікатарам Рэспублікі Беларусь “Спецыяльнасці і кваліфікацыі” (АКРБ 011-2009) надаецца кваліфікацыя “Артыст аркестра. Выкладчык”, і, адпаведна, малады спецыяліст можа займаць розныя пасады: артыста прафесійнага аркестра, выкладчыка ў навучальнай установе.

У тыповым штатным раскладзе ўстаноў, якія забяспечваюць атрыманне сярэдняй спецыяльнай адукацыі, няма пасады “Артыст аркестра”.

На падставе вашага пісьма можна зрабіць выснову, што вы граеце ў вучэбным аркестры ўстаноў адукацыі і былі прыняты на работу на пасаду канцэртмайстра.

Паводле Палажэння аб атэстацыі педагогічных работнікаў сістэмы адукацыі, зацверджанага загадам Міністэрства адукацыі ад 7 снежня 1995 г. № 456, кваліфікацыйная катэгорыя надаецца згодна са стажам работы на адпаведнай пасадзе.

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці”, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню: kultura@tut.by

Грацыёзны “...Бусел”

20 — 24 чэрвеня ў Брэсце пройдзе Рэспубліканскі фестываль беларускіх фільмаў. Як вядома, журы і глядачам будзе прапанавана больш за паўсотні айчынных карцін, створаных за тры апошнія гады. Шклозавод “Нёман” працуе гэтымі днямі над выбарам прызоў.

Галоўны мастак прадпрыемства Вольга Падліпалава паведамляе “К”, што сёлета змянілася тэхналогія вырабу “Хрустальных буслоў”, а значыць, змяніўся і іхні дызайн: птушка паранейшага застанецца лёгкая і грацыёзная, але змешчана будзе ў вытанчана хрустальнай арцы.

Колькасць “Хрустальных буслоў” адпавядае колькасці асноўных конкурсных намінацый: “За лепшы фільм фестывалю”, “За лепшую мужчынскую ролю”, “За лепшую жаночую ролю”, “За лепшую рэжысуру”, “За лепшы сцэнарыі”, “За лепшае музычнае афармленне” і “За лепшае выяўленчае вырашэнне”. Акрамя гэтага, на цырымоніі закрыцця мяркуецца ўручэнне дадатковых хрустальных прызоў.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь смуткуе з прычыны смерці Ганаровага грамадзяніна горада Мінска ПАУЛАВА Міхаіла Якаўлевіча і выказвае глыбокія спакуванні ўсім яго родным, блізкім і сябрам. Гэта цяжкая страта для мінчан і ўсіх, хто ведаў і любіў глыбока прыстойнага, сумленнага і неабыякавага чалавека, сапраўднага прафесіянала сваёй справы.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь смуткуе з прычыны смерці першага намесніка дырэктара УП “Кінавідапракат Мінгарвыканкама” ДРОЖЖЫНАВА Сяргея Уладзіміравіча і выказвае глыбокія спакуванні яго родным і блізкім.

Наша газета вяртаецца да праблемы сцэнарнага дэфіцыту ў нацыянальным кіно. Пытанне гэтае ў кінаіндустрыі — адно з самых балючых. Аб дэфіцыце якаснага сцэнарнага матэрыялу кажуць і на кінастудыі "Беларусьфільм", і ў Дэпартаменце па кінематаграфіі Міністэрства культуры. Між тым, недахоп талентаў у дадзенай сферы на Беларусі канстатаваць не выпадае: возьмем у якасці сведчання цітры тэлевізійных праектаў, якія рыхтуюцца на Беларусі, а дэманструюцца на ўсёй рускамоўнай прасторы. Прысутнічаюць прозвішчы беларусаў і сярод аўтараў стужак, знятых на ранейшых студыях. Але, на жаль, не ўсе з айчынных талентаў запатрабаваны на радзіме на 100%, прытым, што маюць неабходныя прафесійныя здольнасці і падрыхтоўку. Карэспандэнт "К" вырашыў пацікавіцца "падводнымі камянямі" сцэнарнай справы на Беларусі ў аднаго з яе прафесіяналаў, які шмат гадоў стварае літаратурныя асновы для стужак ды перадач, навучаючы гэтакі новае пакаленне ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Павел Іваноў прызнаецца, што заняўся літаратурна-сцэнарнай творчасцю вымушана, каб зарабіць на жыццё на пачатку 1990-х. Яму, тэатральнаму акцёру і рэжысёру па адукацыі, удалося зрабіць прафесіяй яшчэ і сцэнарнае рамяство. Сцэнарыі Паўла Іванова найбольш запатрабаваны не ў нас: тэлевізійныя стужкі "Ваш прыпынак, мадам" ды "На ўсіх шыротах" з поспехам ідуць на расійскіх тэлеканалах і маюць прызнаны водгукі самай рознай аўдыторыі. У беларускі тэлевізійны эфір выходзяць збольшага дакументальныя праекты, створаныя па сцэнарыях Іванова. Затое ён плённа займаецца педагогічнай справай: выкладае на нядаўна створаным факультэце экранных мастацтваў БДАМ. Дарэчы, ягоны вучань Ігнат Сідорчык сёлета атрымаў галоўныя прызы на Рэспубліканскім конкурсе маладых талентаў "Зорка ўзышла над Беларуссю" і на Фестывалі кароткаметражнага студэнцкага кіно "Кінагрань".

Карэспандэнт "Культуры" вырашыў прыцягнуць Паўла Уладзіміравіча ў якасці эксперта, каб з яго дапамогай высветліць самыя зладзённыя пытанні сцэнарнай справы.

Пытанне першае. Кіруюць усім грошы?

Існуе думка (і яе раз-пораз выказваюць некаторыя асобы), што якасць сцэнарыя залежыць выключна ад памеру ганарару. Маўляў, расцэнкі на беларускіх студыях — невысокія, таму і імкнуцца нашы сцэнарысты за мяжу, да ганарарных ведамасцей, дзе стаяць лічбы з вялікай колькасцю нулёў. За прыкладамі далёка хадзіць не трэба: выпадкі, калі айчынныя сцэнарысты паказваюць свае творы расійскім прадзюсерам, а толькі пасля прапануюць у Мінску сцэнарныя "рэшткі", нярэдка. Не дзіва, што і стаўленне саміх кінематаграфістаў да праектаў, якія ствараюцца па такіх сцэнарыях, адпаведнае.

Буйныя памеры бюджэтаў расійскіх стужак, у параўнанні з куды больш сціпымі беларускімі, і забяспечваюць тамтэйшым сцэнарыстам прыбытак. Відавочна, што нашаму кіно сёння не пад сілу кожны раз дазваляць сабе бюджэты ў некалькі мільёнаў долараў.

Павел Іваноў лічыць, што справа — далёка не толькі ў фінансавым аспекце, і прафесійны сцэнарыст пры выбары студыі карыстаецца цэлым шэрагам матывавак.

— Грошы вельмі часта стаяць на другім месцы пасля асоб тых, хто будзе займацца вытворчасцю карціны. Часам прапанова бывае вельмі прывабная: высокі ганарар, буйныя маштабы здымак, але калі высвятляецца, што здымаць будзе чалавек без мінімальна неабходнага вопыту, даводзіцца адмаўляць у супрацоўніцтве.

Шмат што залежыць ад самой арганізацыі працэсу, а ён найпрост звязаны з агульным узроўнем кінакультуры, — кажа эксперт. — Той жа, у сваю чаргу, вельмі моцна залежыць ад стаўлення да сцэнарыста. Выяўляецца гэта нават у бытавых "дробязях", па якіх, аднак, гэты самы ўзровень і вызначаецца.

За прыкладамі хадзіць не трэба: калі я прыязджаю да расійскага прадзюсера, мяне заўсёды сустракае аўтамабіль, прыязныя адносіны абслугоўваючага персаналу... Але самае галоўнае — калі працуеш з тым жа расійскім прадзюсерам, правілы гульні вызначаны дакладна і паводле ўмоў, і паводле тэрмінаў. З боку беларускіх студый, у тым ліку прыватных, існуе пэўная неабавязковасць, іхнія супрацоўнікі быццам бы не адказваюць за свае словы: напрыклад, могуць паабяцаць распачаць здымкі па тваім сцэнарыі, папрасіць не прапаноўваць яго іншым кампаніям, але так і не выконваюць свайго абяцання. У выніку сцэнарыі

З чаго пачынаецца фільм?

І яшчэ сем пытанняў да сцэнарыста

ляжыць "на паліцы", і стужка на свет не з'яўляецца. Прафесіянал павінен цаніць свой час, таму пісаць "у стол" — вялікая раскоша.

Пытанне другое. Хто галоўны на сцэнарным канвееры?

Асобы сцэнарыста, рэжысёра былі заўсёды вельмі значнымі ў кінапрацэсе. Але апошнім часам мастацтва кіно ўсё больш падвяргаецца дыктату рынку, а значыць, на першы план у ім выходзіць асоба не творцы, а бізнесмена, прадзюсера, які, нібыта, можа умешвацца ў творчы працэс адпаведна камерцыйнай мэтазгоднасці. Ці з'яўляецца сцэнарыст на сучасным этапе паўнаўладным аўтарам стужкі? І ці бывае так, што калі кінадраматург глядзіць стужку, зробленую па яго сцэнарыі, то не пазнае сваёй задумкі?

— Самы вялікі ўплыў на сцэнарыста, таксама, як і на іншых аўтараў і прадзюсера, аказвае фармат, пад які робіцца стужка. Адпаведна пачатковай задуме і павінен стварацца сцэнарыі. Калі прадзюсер звяртае ведае што, як і для каго здымае, то і сцэнарыст з самага пачатку атрымлівае канкрэтнае заданне, добра ўсведамляючы, якая работа ад яго патрабуецца. Таму выпадкаў, калі сцэнарыст "не пазнае сваёй задумкі" на экране, можна лёгка пазбегнуць. Галоўнае, каб ён з самага пачатку разумее, з кім і дзеля чаго працуе. А таксама — цікавіўся нюансамі аўтарскага дагавора: у апошнім павінна быць пазначана, колькі працэнтаў ад першапачатковага варыянту сцэнарыя могуць змяніць пад час здымак рэжысёр з прадзюсерам.

Трэба добра ўсведамляць: сучасная кінавытворчасць — своеасаблівы канвеер, прыдуманы і з поспехам існуючы ў Галівудзе. Сцэнарны канвеер уяўляе з сябе брыгаду драматургаў, кожны з якіх займаецца тым, што ў яго атрымліваецца лепш за ўсё: адзін прыдумляе сюжэт і піша сцэнарную заяўку, другі стварае падрабязны сцэнарыі, трэці — дыялогі персанажаў... Такая практыка абсалютна апраўдана, асабліва — ва ўмовах тэлевізійнай вытворчасці, на шматсерыйных стужках, так званых тэленавелах. Пагадзіцеся, напісаць аднаму чалавеку сцэнарыі трохсот серый немагчыма нават фізічна.

Пытанне трэцяе. Наколькі эфектыўныя сцэнарныя конкурсы?

У нашай краіне перыядычна праводзяцца сцэнарныя конкурсы. Вынікі іх часцяком не самыя аптымістычныя. Бывае і так, што вартыя Першай прэміі работы кампетэнтнае журы не здольнае вылучыць. З чым звязана такая пасіўнасць айчынных сцэнарыстаў? Ці не з малой дасведчанасцю патэнцыйных аўтараў аб праходзячых конкурсах? Бо паверыць у тое, што на Беларусі мала таленавітых асоб з арыгінальнымі задумамі, цяжка.

— Так, праблема недастатковай інфармаванаасці ёсць. Назіраю яе па сваіх студэнтах: многія вядуць сябе пасіўна, часам даводзіцца распавядаць ім аб існуючых конкурсах і фестывальных магчымасцях. Але галоўная прычына — ва ўмовах саміх конкурсаў: паводле іх палажэнняў, сцэнарыі-пераможцы не маюць права быць

экранізаваны на іншых студыях, што аўтаматычна абмяжоўвае правы драматургаў. Таму тыя і не спяшаюцца прадстаўляць свае лепшыя творы на конкурс: калі раптам яны выйграюць нейкую прэмію, нават заахвочвальную, то страцяць іншыя магчымасці. Такія ўмовы падыходзяць толькі для пачаткоўцаў, а не для паспяховаў, запатрабаваных аўтараў.

Пытанне чацвёртае. Як шукаць сцэнарыі?

Існуе дзве стратэгіі набыцця студыямі сцэнарыяў — пасіўная і актыўная. Пасіўная, да якой адносяцца тыя ж конкурсы, заключаецца ў тым, што рэдактары чакаюць, пакуль да іх прыйдуць аўтары і прынясуць свае творы. Актыўная — рэдактары і прадзюсеры самі цікавяцца сцэнарнымі партфелямі драматургаў, замаўляюць ім тэмы. Якая са стратэгіі найбольш плённая ў нашых умовах?

раў. Як пачаткоўцу праверыць свой талент у кінадраматургіі і якім чынам гадаваць новых сцэнарыстаў?

— Пачынаць трэба з апавядання — кароткай навелы на некалькі старонак. Гэта выток і маёй літаратурнай кар'еры: на занятках па драматургіі трэба было напісаць апавяданне "пад Чэхава". У мяне атрымалася вельмі добра, і выкладчык у якасці жарту сказаў: "Ну, на хлеб ты сабе літаратурнай справай заробіш!" Так і адбылося ў 1990-я, калі даводзілася зарабляць грошы, у тым ліку, напісаннем раманаў "пад псеўданімам". Такім чынам, пачынаць заўсёды трэба з малой формы. Для сцэнарыста гэта асабліва важна, бо дазваляе зразумець сутнасць справы, дысцыплінуе, вучыць выдумляць сюжэт і апісваць яго на невялікай колькасці старонак.

Самае галоўнае пры прыёме ва ўстанову, дзе вучаць на сцэнарыста, — праверыць мысленне кандыдата. Калі чалавек мысліць драматургічна, што якраз і відаць па кароткай навеле, то з ім можна працаваць далей.

Пытанне шостае. Дзе і ў каго вучыцца?

Апошнім часам з'яўляецца ўсё больш прапанову навучыцца "здымаць кіно". Адкрываюцца камерцыйныя курсы, дзе ахвотных за пэўную плату абяцаюць за некалькі месяцаў зрабіць "фільммейкерамі": рэжысёрамі, прадзюсерамі, сцэнарыстамі. Зразумела, што нават кароткачасовыя зносіны з прафесіяналамі прыносяць свой плён. Аднак ці можна лічыць такіх "курсантаў" цалкам здольнымі для нялёгкай сцэнарнай працы?

— Напісаць адзін-два сцэнарыі невысокага ўзроўню можна і пасля заканчэння курсаў. Казаць аб паўнаўладнаснай адукацыі, безумоўна, нельга. Сцэнарыст павінен ведаць нашмат больш, чым можа падацца на першы погляд, быць глыбока і шматбакова адукаваным чалавекам. Таму профільная вышэйшая адукацыя яму проста неабходна.

Пытанне сёмае, галоўнае. Як напісаць добры сцэнарыі?

У Галівудзе функцыянуе цэлая індустрыя для сцэнарыстаў. Выдаюцца падручнікі па сцэнарным рамястве, зборнікі гатовых сінопсісаў, існуюць нават камп'ютэрныя праграмы, якія выкарыстоўваюць нейкія стандартныя драматургічныя схемы...

— Упэўнены, колькі правілаў і рэкамендацый не існавала б, адзінай формулы напісання паспяховага сцэнарыя папросту не існуе. Ведаю калег, якія здымаюць асобную кватэру, каб на час працы абстрагавацца ад сямейных клопатаў ды апануцца ў цішыні і спакоі. У той час як я часта працую, паралельна займаючыся яшчэ нечым іншым... Галоўнае, не ставіцца да сцэнарыя вельмі сур'ёзна: гэта перашкаджае!

Антон СІДАРЭНКА

Развязацьце мне рукі!

Нюансы ўваходжання ў прафесію: куды знікаюць рэжысёры з дыпламамі?

Праверка спектаклем

Каб даведацца аб прафесійным узроўні таго або іншага рэжысёра, варта наведаць ягоныя спектаклі — аксіёма настолькі відавочная, што, здавалася б, не мае патрэбы ў чарговым згаданні. А між тым, вельмі часта ў дачыненні да маладых рэжысёраў акурат нагляднасці проста катастра-

атральнай грамадскай, у тым ліку і на міжнародным узроўні, сталася "Сталіца "Эраунд" С.Гіргеля ў пастаноўцы Сары Токінай на сцэне РТБД. Рэжысёр заявіла свае творчыя пазіцыі смела, ярка, выклікаюшы своеасабліваю творчую дыскусію ў колах айчынных тэатраў і вакол самога твора маладога драматурга, і вакол

Яны ж прыходзяць з трывалай устаноўкай, што ў тэатры "займаюцца творчасцю". У сваю чаргу, і маладыя рэжысёры, адзначаючы гэты самы момант як важны для ўласнага прафесійнага станаўлення, сцвярджаюць: падобнае ўваходжанне ў тэатр праз "браму неўміручасці" рэпертуарнай сцэны не дае ім магчымасцей, каб прадэманстраваць уласную адметнасць і той патэнцыял, што, на іх думку, здольны будзе ў далейшым стаць іх аўтарскім почыркам.

Які ж з двух бакоў мае рацыю ў гэтым пытанні? Нават на прыкладзе апошняга дзесяцігоддзя практыка паказвае: насамрэч актуальнымі і цікавымі рэжысёрамі, у тым ліку і для маладога пакалення, сталі тыя, хто ў свой час адважыўся адмовіцца ад звыклых штатных стасункаў з тэатрамі і прапанаваў публіцы ўласныя творчыя ідэі і праекты. У шэрагу такіх маладых пастаноўшчыкаў можна назваць Кацярыну Агароднікову, Кацярыну Аверкаву, Яўгена Карняга, Алега Кірэева... І хця многія з іх не пазіцыянавалі сябе як альтэрнатыву тэатрам рэпертуарным і не парывалі з імі прафесійных стасункаў, іхнія імёны "засвяціліся" менавіта ў аўтарскіх праектах.

Факт гэты сам па сабе не можа не радаваць. Але ўслед за ім паўстае пытанне: ці жадаюць гэтыя маладыя людзі, якія практыкай даказалі ўласную жыццяздольнасць у прафесіі, уласнаручна "закуць" сябе ў ранг чарговага штатнага рэжысёра? Думаю, адказ на яго відавочны...

"Патэнцыйныя" спецыялісты?

Падтрымліваючы ідэю таго, што кожны творца мусіць сам выбіраць шляхі і формы ўласнай рэалізацыі, прапаную ўсё ж звярнуцца да студэнтаў. За апошнія пяць выпускаў са сцэны Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў выйшла ні многа

ні мала — паўсотні спецыялістаў з дыпламамі рэжысёраў. Нават з улікам тэорыі аб тым, што з часам у тэатры застаецца працаваць усяго толькі 30 працэнтаў выпускнікоў, на 29 айчынных калектываў усё роўна атрымліваецца даволі вялікая лічба. Дзе ж хаваюцца гэтыя патэнцыйныя спецыялісты? Чаму дыялектычны закон пераходу колькасці ў якасць у дачыненні да рэжысёрскіх кадраў да гэтага часу ніяк не спрацоўвае?

Прыадкрыю адзін тэатральны сакрэт: калі ў адносінах да акцёраў, якія час ад часу бяруцца за пастанавочную работу, існуе нават спецыяльна тэрмін — "акцёрская рэжысура", то адваротная з'ява пакуль што свайго асэнсавання ў сучасным тэатраўстве яшчэ не знайшла. А, між тым, рэжысёрскае акцёрства, што сёння ўсё больш распаўсюджваецца ў айчынным тэатры, мае ўсе падставы для таго, каб ператварыцца ў яшчэ адну тэндэнцыю, не вельмі спрыяльную для творчасці.

Расквітнела яна ў сувязі з размеркаваннем выпускнікоў у тэатры. Прафесійны недавер да маладых спецыялістаў дырэктары нават не хаваюць і адкрыта кажуць, што "не могуць падстаўляць калектыву" і ставіць работу тэатра ў залежнасць ад таго, наколькі справіцца са сваімі службовымі задачамі той або іншы малады чалавек, які яшчэ, фактычна, не нюхаў прафесійнага "пораху". Фармальна яны залічваюць выпускнікоў у труп, але — у якасці акцёраў "з правам пастаноўкі". І гэтак хітрая фармулёўка нібыта аб'ячае маладым спецыялістам магчымасць ажыццяўляць свае творчыя праекты. Але ж — у вольны ад асноўнай работы час (бо, згодна з кантрактам, яны — усё-такі акцёры), і — калі на тое будуць дадатковыя магчымасці і імпэт з самога тэатра. Як правіла, іх не аказваецца: за апошнія гады з тых, каму гэтае "права пастаноўкі" было паабячана, не магу ўзгадаць ніводнага, хто ім скарыстаўся б у сапраўднасці. Што ж атрымліваецца: маладыя спецыялісты ідуць працаваць не па спецыяльнасці, адначасова дэвальвуючы ажно дзве прафесіі — рэжысёрскую, якая дзякуючы гэтаму застаецца толькі фармальным запісам у дыпламе, і акцёрскую, якой яны, па сутнасці, валодаюць на ўзроўні хобі?

Яшчэ адна катэгорыя дыпламаных рэжысёраў, фактычна не здзейнічаных у бягучым тэатральным працэсе, — акцёры, што ў свой час адчулі ў сабе імкненне да пастано-

вачнай дзейнасці і вырашылі набыць адпаведныя веды ў гэтым накірунку. Як правіла, большасць з іх працуе ў рэгіянальных тэатрах і не на словах сутыкаецца з адсутнасцю штатнай рэжысуры ў сваіх калектывах. Жадаючы нейкім чынам пераламіць гэтую сітуацыю адсутнасці пастанавачных кадраў, здольных фарміраваць рэпертуарныя прапановы з улікам уласных акцёрскіх амбіцый і патрэб канкрэтнага творчага калектыву, яны імкнуцца да рэжысёрскай адукацыі. Аднак, атрымліваючы адпаведныя дыпламы, з самых розных прычын так і не трапляюць у катэгорыю патэнцыйных рэжысёраў, якія, добра ведаючы калектыву знутры, маглі б паспрабаваць выбудаваць яго работу больш дакладна, чым запрошаныя на гэтую пасаду "гастралёры". Прычын тут шмат: ад звычайнага непрыняцця ўнутры калектыву іх у новай якасці да ігнаравання падобных ідэй на ўзроўні кіраўніцтва тэатра: маўляў, наяўнасць рэжысёрскай адукацыі — гэта твая асабістая справа, а згодна са штатным раскладам ты як быў акцёрам, так ім і застанешся. Але ж у рэжысуры — як у спорце: без штодзённых профільных трэніровак ты наўрад ці доўга пратрымаеш сваю "спартыўную форму" — дастаткова ўсяго некалькі гадоў, каб страціць прафесійныя навыкі і адпаведную кваліфікацыю.

Дык як жа зрабіць так, каб затраты на падрыхтоўку рэжысёраў усё-такі акупіліся іх прафесійнымі здзяйсненнямі? Як забяспечыць не ім самім — тэатрам пэўныя гарантыі таго, што малады спецыяліст з рэжысёрскім дыпламам не будзе фармальна "адседжаць" свае два гады размеркавання ў трупе? Думаецца, самая галоўная задача, якую неабходна вырашыць у гэтым накірунку, — пазбавіць тэатры падстаў для "страху" ў дачыненні да маладых спецыялістаў. А для гэтага яшчэ на ўзроўні падрыхтоўкі дыпломных работ замацаваць выпускнікоў за канкрэтнымі тэатрамі, каб абодва бакі мелі магчымасць пазнаёміцца і адшукаць агульную мову ў справе. Бо, як пафасна гэта ні гучыць, але толькі гарантыі канкрэтнай работы (і ў пэўнай ступені — абавязцельствы як ад тэатраў, так і з боку саміх маладых спецыялістаў) здольныя забяспечыць працэс пераходу маладых рэжысёраў з "тэарэтыкаў" у практыкі.

Тацяна КОМАНОВА

Пра тое, што рэжысура — прафесія эксклюзіўная і штучная, казалася неаднойчы і пры самых розных абставінах. Думку гэтую наўрад ці хто возьмецца абвяргаць. Іншая справа, што, нават прызнаючы немагчымасць цалкам спрагназаваць і пралічыць з'яўленне на тэатральным небасхіле новых цікавых рэжысёраў, можна з высокай доляй верагоднасці вызначыць тыя аспекты і акалічнасці, якія робяць гэты "зорны шлях" для маладых твораў пакручастым і цяжкім. Чамусьці прынята лічыць, што два самыя галоўныя "непрыяцелі" маладога рэжысёра — гэта творчая ВНУ, якая, маўляў, за пяць гадоў не навучае яго прафесіі "ад і да", і тэатры, што нібыта не жадаюць прызнаваць новыя таленты і даваць ім пастаноўкі. А, між іншым, акурат дзве гэтыя інстытуцыі, бадай, больш за іншыя зацікаўлены ў тым, каб маладыя рэжысёры не толькі не "губляліся" па дарозе "з пункта "А" ў пункт "Б", але і, працуючы па спецыяльнасці, стваралі цікавыя, адметныя спектаклі, працягваючы традыцыі нацыянальнай тэатральнай школы. І, пэўным чынам, амалоджвалі спіс брэндавых імёнаў айчыннай сцэны. А што ж адбываецца на самой справе?

фічна бракуе. У сваіх творчых рэзюме яны пішуць, што з'яўляюцца пастаноўшчыкамі п-най колькасці спектакляў, да якіх залічваюць свае эцюдныя ўрыўкі паводле тых або іншых драматургічных твораў, студэнцкія курсавыя і дыпломныя работы, створаныя ў пераважнай большасці на сцэне Студэнцкага тэатра Акадэміі мастацтваў альбо ў рамках эксперыментальных паказаў Цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры пры Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі. Ды толькі ўбачыць гэта "простама смяротнаму" дырэктару, што шукае для тэатра перспектывы кадры, наўрад ці магчыма: падобныя прагледы, як правіла, носяць аднаразовы характар, збіраюць пераважна кола родных і сяброў, рэдка калі выходзячы на больш шырокую аўдыторыю.

А, між іншым, у савецкія часы малады рэжысёр не мог атрымаць дыплом, калі на выпуск ён не абараняўся спектаклем, пастаўленым не ў эксперыментальна-лабараторных умовах, а на прафесійнай сцэне з прафесійнымі акцёрамі. Лічылася — і цалкам справядліва — што толькі праца ў рэальных умовах можа прадэманстраваць, наколькі ён гатовы перайсці са статусу паслухмянага вучня ў катэгорыю творцы, які ўжо самастойна будзе арганізоўваць працэсы па стварэнні спектакля. "Экзаменавала" яго ўжо не адно толькі інстытуцкая камісія, але і сам тэатр, пачынаючы ад акцёраў і заканчваючы вытворчымі цэхамі, і галоўны "цэнзар" — глядач. Фармальна малады рэжысёр і сёння мусіць выносіць на абарону сваю практычную работу, але ўзровень крытычнасці ў стаўленні да яе значна зніжаны. Пры аналізе спіса дыпломных спектакляў, з якімі за апошнія пяць гадоў выйшлі на абарону выпускнікі-рэжысёры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, бачна, што больш за палову з іх ажыццёўлены ў рамках вучэбнага або лабараторнага працэсу. А значыць, лёс іхні завяршыўся пасля аднаго-двух, у самым лепшым выпадку — дзесяці паказаў. Ды і сярод астатніх спектакляў, якім пашчасліва з'явіцца на прафесійнай сцэне, рэдка "птушка" прахыла больш за сезон.

За гэты час, бадай, адзіным дыпломным спектаклем маладога рэжысёра, які не проста затрымаўся ў рэпертуары прафесійнага тэатра, але і прыцягнуў да сябе ўвагу тэ-

пошукаў актуальных форм акцёрскага сцэнічнага існавання. Вынікам гэткага яркага старту сталася тое, што сёння Сара Токіна, як і шэраг іншых ейных калег-папярэднікаў, з'яўляецца магістранткай Цэнтра імя У.Мейерхольда ў Маскве. І невядома, ці будуць яе далейшыя творчыя планы і праекты звязаны з беларускім тэатрам...

Праз "браму неўміручасці" або...

Яшчэ адна праблема, якая ўзнікае, мусіць, перад кожным выпускніком-рэжысёрам, — сутыкненне ўласных творчых амбіцый з рэаліямі рэпертуарнага тэатра, дзе многія аспекты існавання дыктуе не палёт ідэі, а — вытворчая неабходнасць. Неаднойчы даводзілася чуць ад дырэктараў тэатраў, што пачаткоўцы проста не могуць падладзіцца да таго, што выпуск спектакля — гэта не толькі работа з акцёрамі, а і вялікі вытворчы працэс, дзе заняты ўсе службы тэатра.

3 першых вуснаў

Алег ЧЭЧАНЕЎ, акцёр Мінскага абласнога драматычнага тэатра (Маладзечна), дыплом па спецыяльнасці "рэжысура (драма)" 2008 года.

— Алег, што змянілася ў тваім прафесійным жыцці з атрыманнем рэжысёрскага дыплама? Якія новыя творчыя перспектывы адкрыліся?

— Ды, па сутнасці, нічога не змянілася, усё засталася паранейшаму. Мой дыпломны спектакль "Старая зайчыха" М.Каляды даводзіцца літаральна з баямі адстойваць, каб ён усё-такі ішоў у рэпертуары.

— Што новага ставіш у тэатры?

— Як што? Навагоднія "ранішнікі"! А яшчэ, для таго, каб тэатр мог зарабляць грошы, стварыў своеасаблівае тэатральнае шоу для дзяцей — "сінтэз" казкі і мюзікла: маленкі хлопчык з мамай трапляе ў віртуальны свет, маму выкрадаюць... Але ў выніку усё заканчваецца добра. Я так і назваў яго: "Всё будзе хорашоу".

— А да больш сур'ёзнага рэпертуару звяртаешся? — Зрэдку іграю монаспектакль "Сіні аўтамабіль". Зладзіў свой юбілейны вечар, куды ўвайшлі "Маналог Фірса", некаторыя іншыя самастойныя работы, створаныя пад час вучобы ў Акадэміі...

— Нягуста... Спрабую зразумець: навошта тады табе, акцёру, спатрэбілася рэжысёрская адукацыя?

— Мне проста неабходна было выехаць з правінцыі, трапіць у іншае тэатральнае асяроддзе, адчуць новыя, сучасныя творчыя тэндэнцыі, падсілкавацца жывой інфармацыяй пра тое, што робіцца ў нашай прафесіі. Нельга ж увесць час стаяць на месцы і варыцца ва ўласным соку!

■■■
Кацярына АВЕРКАВА, рэжысёр Цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, дыплом "рэжысура (драма)" 2007 года:

— Вы — адна з нямногіх маладых рэжысёраў, каму за кароткі час удалося трывала заявіць пра сябе ў прафесіі. Ці можаце падзяліцца тым сакрэтам, дзякуючы якому вы не збочылі са свайго прафесійнага шляху?

— Тут няма ніякіх сакрэтаў: я, проста, займалася тым, што мне падабаецца. Галоўны сакрэт — ва ўласным жаданні. Безумоўна, было складана, але ўсё свае прафесійныя крокі я рабіла свядома: і калі працавала выкладчыкам у Акадэміі мастацтваў, і калі бралася за пастаноўку ў тэатры, разумеючы, што яна можа і не акупіцца. Я ўсведамляла: нельга навучыцца прафесіі, не спрабуючы сябе ў ёй. І — што з завяршэннем навучання ў Акадэміі мая асабістая вучоба не скончылася. Скажу так: кожны мой крок у прафесіі — гэта чарговы ўрок: толькі так я бачу ўласнае рэжысёрскае развіццё.

— Чаго, на вашу думку, не хапае іншым маладым калегам, якія, у адрозненне ад вас, аказаліся менш паспяховымі ў рэжысуры?

— Самаадукацыі. І гэтым патрэбна пачынаць займацца яшчэ ў Акадэміі. Ёсць абсалютна слушнае выслоўе: "Ніхто і нічому цябе не навучыць, калі ты сам не хочаш вучыцца". Так, у Акадэміі ёсць цудоўныя педагогі, ад якіх варта старацца браць як мага больш, але ж увесць час неабходна займацца і ўласным развіццём. У часе працы ў якасці педагога я неаднойчы заўважала, што сярод студэнтаў існуе пэўная пасіўнасць, адсутнасць мэтанакіраванасці. Часам яны ўвогуле не разумеюць, чаго жадаюць, бо слаба ўяўляюць, што ж гэта за прафесія такая — рэжысура. Хтосьці не паступіў на акцёрскі факультэт, таму "вырашыў" абраць рэжысуру, хтосьці проста "праходзіў міма"... Але ў рэжысуры вельмі дакладна спрацоўвае формула: "Калі ты можах гэтага не рабіць — не рабі". Я, прызнаюся, спрабавала знайсці сабе іншы занятак, акрамя рэжысуры, але зразумела: гэта — не маё...

Не магу не згадаць адну важную, як мне падаецца, акалічнасць. Сёння ў нас увогуле вельмі мала прапагандуецца тэатральнае мастацтва. Адсюль — і пэўныя скажэнні ў яго ўспрыняцці: многія людзі проста не ведаюць, што адбываецца ў нашых тэатрах. А, між іншым, я зусім нядаўна адзначыла для сябе, што ў тым жа Купалаўскім ёсць спектакль — "Ілона — прынцэса Бургундская", на які збіраецца выключна маладзёжная аўдыторыя! Значыць, калі тэатральнае мастацтва будзе больш папулярна, калі жучы шырэй, існаваць у сучаснай інфармацыйнай прасторы — многія людзі таксама пачнуць ставіцца да яго па-іншаму. У тым ліку — і самі маладыя рэжысёры.

— Самы ранні рукапісны дакумент, які захоўваецца ў нас, гэта малітоўнік другой паловы XVIII ст. У фондах жа адлюстравана культурнае жыццё нашага краю пераважна пачынаючы з 1800 года і заканчваючы нашымі днямі. Зразумела, не кожны гістарычны адрэзак часу прадстаўлены ў аднолькавай ступені — ёсць так званыя “стратныя” перыяды. У прыватнасці, мы не можам сказаць, што маем дакументы па гісторыі беларускай культуры за ўсё XIX ст. Прыкра пра гэта казаць, але многае страчана ўжо назаўсёды. З тых фрагментаў, якія праліваюць святло на культурнае жыццё ў пазамінулым стагоддзі, можна прыгадаць фонды пісьменніка Каруса Каганца, дзе прадстаўлены яго сямейны архіў, мастацкія творы, перапіска і рэдкія фотаздымкі, а таксама гісторыка і мовазнаўцы Івана Грыгаровіча. Дзякуючы яму можна і сёння пазнаёміцца з рукапіснымі копіямі помнікаў культуры XIII ст.

Не менш важна, што Архіў-музей стварае калекцыю копій каштоўных матэрыялаў, якія сёння месцяцца ў сховішчах розных краін. Асабліва цікавыя нам месцяцца ў Расіі, Літве і Польшчы, дзе нам удалося выявіць дакументы, рукапісы, аўтографы дзеячаў беларускай літаратуры, у тым ліку — атрымаць капійныя дакументы Адама Міцкевіча, Уладзіслава Сыракомлі, Янкі Лучыны, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча.

— Відаць, пісьменніцкія архівы складаюць пераважную большасць фондаў?

— Усе матэрыялы нашага архіва можна падзяліць на дзве групы: фонды асабістага паходжання і фонды ўстаноў культуры рэспублікі. Палову фондаў першай групы якраз і складаюць архівы пісьменнікаў.

— Якім жа чынам пачалі фарміраваць фонды? Як да вас трапляюць сёння архівы?

— Фонды ўстаноў культуры, у адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь “Аб нацыянальным архіўным фондзе” цягам 50 гадоў рэгулярна трапляюць у наш архіў-музей. Гэта, найперш, афіцыйныя дакументы, справаздачы, пратаколы, іншыя матэрыялы.

Скажам, толькі фонд кінастудыі “Беларусьфільм” налічвае некалькі тысяч адзінак захоўвання і з’яўляецца сапраўдным летапісам гісторыі айчыннага кінематографа. Сярод матэрыялаў пераважаюць рэжысёрскія сцэнарныя і распрацоўкі, альбомы фотаспроб на ролі, агульнае справаводства і ўсё, што звязана з арганізацыяй дзейнасці кінастудыі. З асабістых фондаў вялікую цікавасць уяўляюць архівы Уладзіміра Корш-Сабліна, Віктара Турава, Віталія Чацверыкова.

Але не менш цікавыя ды каштоўныя для вучоных і нашы архіўныя матэрыялы, прысвечаныя гісторыі музыкі. Да прыкладу, фонд Беларускай дзяржаўнай філармоніі прадстаўляе ці не ўсё канцэртнае жыццё краіны ў мінулым стагоддзі, у тым ліку — гісторыю фестываляў, музычных калектываў. А вось збор, прысвечаны Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, адлюстроўвае ўвесь працэс падрыхтоўкі кадры, арганізацыю педагогічнай дзейнасці, апавадае пра жыццё і лёс выдатных педагогаў.

— Летась пры падрыхтоўцы матэрыялу пра дзейнасць БДТ-1 у эвакуацыі і на фронце пад час Вялікай Айчыннай мне давалося папрацаваць з вашымі архівамі, сярод якіх былі не толькі афіцыйныя справаздачы, але і рукапісныя афішы, водгукі гледачар. Чым яшчэ прадстаўлена гісторыя тэатральнага жыцця Беларусі?

— Чаго варты фонд Нацыянальнага тэатра імя Янкі Купалы! Ён жа па крупінах уяўляе гісторыю гэтай установы пачынаючы з 20-х гг. XX ст.

Як выглядаў фотаальбом Янкі Лучыны? Ці былі аматарамі шахмат Максім Гарэцкі і Адам Багдановіч? На якім піяніна ў свой час граў заслужаны артыст Беларусі Віктар Скоробагатаў?.. На гэтыя пытанні можна знайсці адказ і паглядзець на рарытэтныя экспанаты ў Беларускаму дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва, якому 9 чэрвеня споўнілася 50 гадоў. Скарыстаўся такой магчымасцю і наш карэспандэнт, пабываўшы ва ўстанове з самым дасведчаным гідам па ёй — дырэктарам Ганнай ЗАПАРТЫКА.

Што было сабрана за паўстагоддзя? Якія перыяды гісторыі культуры Беларусі ахопліваюць фонды архіва-музея? Менавіта з гэтых пытанняў распачалася размова.

Фонды з “творчай кухняй”

Тое ж можна сказаць пра іншыя тэатры са статусам “нацыянальны”. Дарэчы, я пераканана, што сёння, дзякуючы сабраным у нас матэрыялам, кожны з нацыянальных і рэспубліканскіх тэатраў мог бы, пры жаданні, стварыць свой уласны цікавы музей.

— Беларускаму дзяржаўнаму архіў-музеі літаратуры і мастацтва захоўвае шэраг твораў жывапісу, графікі айчынных мастакоў...

— Гэта сапраўды так. У свой час Нацыянальны мастацкі музей набыў для калекцыі выключна завершаныя творы. У адрозненне ад яго, наша ўстанова не магла прымаць вялікія алейныя работы, для якіх неабходны адпаведныя экспазіцыйныя плошчы і аб’ёмныя запаснікі. Але ў нас вельмі актыўна камплектаваліся “творчыя майстэрні мастакоў”. Напрыклад, усім вядома карціна Валянціна Волкава “Мінск. 3 ліпеня 1944 года” захоўваецца ў НММ — у нас жа ёсць своеасабліва “творчая кухня”, звязаная са стварэннем гэтага твора, яго першыя накіды, а таксама, канешне ж, асабісты архіў мас-

така. І для поўнага ўспрыняцця мастацкага твора надвычай важна бачыць не толькі яго, але і звязаныя з ім рэчы.

Зрэшты, якраз дзеля гэтага наша ўстанова і збірае асабістыя архівы. Каб прасачыць працэс стварэння таго ж фільма “Люді на балое”, не дастаткова паглядзець стужку і пазнаёміцца з афіцыйнай дакументацыяй кінастудыі, бо шмат таямніц захоўваецца менавіта ў асабістых запісах, дзённіках Віктара Турава: там адлюстраваны задумы, “творчыя пакеты” творцы...

— Ганна Вячаславаўна, якім жа чынам асабістыя дакументы трапляюць у архіў-музей? Ці вядзецца пошук раней невядомых архіваў?

— Цікава, што першы наш збор быў аформлены яшчэ да адкрыцця самой установы. Мы доўгі час імкнуліся разгадаць гэтую гістарычную загадку і адказаць на пытанне, чаму на першым пасяджэнні ўстановы разглядалася паступленне фонду № 2? Аказваецца, стваральнікі архіва былі

вельмі ўпэўнены ў адкрыцці ўстановы, і, каб не марнаваць час, яшчэ ў красавіку 1960-га супрацоўнікамі архіўнага ўпраўлення пры Савеце Міністраў БССР быў прыняты першы фонд — асабісты архіў пісьменніка Міхася Машары.

У першыя гады працы пачала складацца і спецыяльная картатэка ўліку архіваў асабістага паходжання, матэрыялаў, што знаходзіліся на той час у прыватнай уласнасці. Зразумела, ахапіць адразу ўсіх дзеячаў культуры было немагчыма: гэты працэс патрабуе вялікіх высілкаў і часу. Найперш жа наладзілася сувязь з даследчыкамі беларускай культуры за мяжой, перакладчыкамі. Захаваліся фотаздымкі з паездка першага дырэктара Клары Жоравай у Ленінград і Маскву.

— А ці змаглі б вы прыгадаць нейкую дэтэктыўную гісторыю пошуку пўнага архіўнага дакумента?

— Не так ужо і рэдка вялікія адкрыцці робяцца зусім выпадкова. Магу прыгадаць пра фонд Ванды Дзяржынскай і Антона Неканда-Трэпкі. У свой час пры пошуку партрэта пісьменніка XIX ст. Альгерда Абуховіча ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь нечакана была знойдзена раней невядомая выява Янкі Лучыны. Дзякуючы гэтаму партрэт увайшоў у кантэкст нашай літаратурнай іканаграфіі. Але, што самае цікавае, праз колькі гадоў аналагічная выява была змешчана і ў адным з польскіх часопісаў, ва ўспамінах Ванды Дзяржынскай — пляменніцы пісьменніка. У артыкуле змяшчаліся і звесткі пра сям’ю Неслухоўскіх у Мінску, пра якія айчынныя літаратурнаўцы маглі на той час толькі здагадавацца. Польская даследчыца беларускай літаратуры Гелена Глагоўска, аўтар прадмовы да згаданай публікацыі, падказала кантактную інфармацыю нашчадкаў Ванды Дзяржынскай, у прыватнасці, Марыі Неканда-Трэпкі. Апошняя ўсё гэтае багацце і захавала, нягледзячы на шматлікія пераезды, дзве суветныя вайны. У сямейным архіве знайшоўся і альбом Неслухоўскіх, дзе на першай старонцы якраз і было тое самае фота Янкі Лучыны.

Сустраўшы ўжо больш за 10 гадоў таму здымак Янкі Лучыны, нават і не магла падумаць, што дзесьці яшчэ захоўваецца арыгінал, які я змагу пабачыць. Цяпер гэтае фота мае наша ўстанова, ды не проста сам здымак, а — цэлы сямейны альбом, што з’яўляецца неверагодным набыткам.

— У архіве-музеі літаратуры і мастацтва Беларусі змяшчаюцца унікальныя рукапісныя матэрыялы, што адлюстроўваюць сакральны працэс нараджэння мастацкага твора, асабістыя рэчы пісьменнікаў, іншых дзеячаў культуры. Відавочна, яны паспрыялі б справе папулярызацыі айчыннай культуры. Але, улічваючы вострае пытанне з экспазіцыйнымі плошчамі, наколькі часта ў вас праводзяцца выстаўкі?

— Бясспрэчна, сваю перспектыву мы ўяўляем у будынку сучасным, высокатэхналагічным, абсталяваным неабходнай апаратурай. Але, тым не менш, не скардзімся і на сённяшнія нашы ўмовы. А выстаўкі ў нас праходзяць пастаянна. У сваіх працоўных пакоях, калідорах, на лясвічных пляцоўках мы стварылі своеасаблівыя залы. Цяпер экспануюцца выстаўка твораў Леаніда Шчамялёва, выстаўкі “Каму дудка паслушна” (прысвечаная 170-годдзю Францішка Багушэвіча), “Спеў акапнай ліры”, што асвятляе творчасць пісьменнікаў-франтавікоў, “Скарбніца нацыянальнай літаратуры і мастацтва”... Акрамя гэтага, адбываецца і супрацоўніцтва з іншымі музеямі ды бібліятэкамі, з якімі рэгулярна арганізоўваем разнастайныя сумесныя праекты.

**Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ
Фота Пятра ОВАДА**

“Погляд насустрэчу”

Выстаўка-конкурс твораў, што адлюстроўваюць культуру і мастацтва народаў Лацінскай Амерыкі, адкрылася днямі ў галерэі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Для студэнтаў кафедры дэкаратыўна-прыкладной творчасці Акадэміі такі своеасаблівы эксперымент даў магчымасць асэнсаваць старажытную творчасць Венесуэлы і іншых краін рэгіёна.

Адкрыў экспазіцыю пад назвай “Погляд насустрэчу” Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь Амерыка Дыяс Нуньес. “Сёння нашы народы, паміж якімі склаліся вельмі цёплыя сяброўскія стасункі, робяць яшчэ крок насустрэчу аднаму”, — адзначыў спадар Пасол.

На адкрыцці выстаўкі працавала імпрэвізаваная майстэрня, створаная супрацоўнікамі Лацінаамерыканскага культурнага цэнтра імя Сімона Балівара. Тут можна было набыць сувеніры ў выглядзе фігурак з гіпсу і тэракоты і на месцы іх размяляваць. Гэтая дэрачынная акцыя пад назвай “Місія Туканчык: стварай сам і дапамажы дзецям” мае на мэце аказанне дапамогі дзецям з Дапаможнай школы-інтэрната № 7 Мінска.

“Экспа-2010” — у музеі

Фотавыстаўка “Экспа-2010” у Шанхаі” адкрыецца ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь 17 чэрвеня.

Больш за 60 фотаздымкаў лепшых павільёнаў краін — удзельніц Суветнай выстаўкі будзе прадстаўлена на ёй. Арганізавана экспазіцыя Пасольствам Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь і Дзяржаўным інфармацыйным агенцтвам “Сіньхуа” КНР.

Не дзіва, што для правядзення фотавыстаўкі “Экспа-2010” у Шанхаі” абраны менавіта Нацыянальны гістарычны музей: у афармленні беларускага павільёна ў Шанхаі выкарыстоўваюцца 13 галаграм, якія ствараюць ілюзію прысутнасці рэдкіх экспанатаў менавіта з гэтай установы. А гэта — скарб сярэбраных манет, старадаўнія фрэскі вядомых беларускіх храмаў, пояс князя Вітаўта XIV стагоддзя... У тым ліку дзякуючы гэтым прадметам павільён Рэспублікі Беларусь вылучаецца сваім непаўторным каларытам.

Скарбы духоўныя

29 чэрвеня — 1 ліпеня ў межах Міжнароднага фестывалю духоўнай музыкі “Магутны Божа” ў Магілёве адбудуцца мерапрыемствы пад назвай “Духоўная скарбніца”.

У этнаграфічным музеі адкрыецца выстаўка “Свет хрысціянскіх абразоў”, у мастацкім імя П.Масленікава — “Усе фарбы В.Паленава”. Хор і аркестр Магілёўскай гарадской капэлы выступяць з дырыжорам Жерарда Марцінесам (Венесуэла). Аркестр рускіх народных інструментаў Магілёўскай абласной філармоніі — са школай званаю Беларускага Эжархату.

Гасцямі свята стануць Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі на чале са знакамітым Аляксандрам Анісімавым, а таксама нямецкія музыканты — Маладзёжны хор г. Лютэрштат-Вітэнберга і арганіст Герцэр Томас.

“З даўніх часоў беларуская зямля, як ласкавая матуля, прымала да сябе прадстаўнікоў розных нацый. Яны разам працавалі, будавалі сем’і, а калі трэба — са зброяй у руках змагаліся за незалежнасць краіны, — гаворыцца, у прыватнасці, у прывітальным слове. — Выдатным прыкладам патрыятызму нашых грамадзян стала Вялікая Айчынная вайна, калі ўсе разам падняліся на абарону Беларусі і ўнеслі важкі ўклад у агульную перамогу.

Гісторыя сведчыць, што беларусы моцныя сваёй еднасцю і сяброўствам. Беларусь — гэта мы. І таму наш святы абавязак — падтрымліваць тую шматнацыянавую сувязь, якія злучаюць жыхароў нашай дзяржавы ў адзіны народ, дапамагаюць прадстаўнікам розных нацый зберагаць сваю духоўную адметнасць дзеля ўзабагачэння агульнай беларускай культуры”.

VIII Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур з 4 па 6 чэрвеня ўпрыгожыў вуліцы Гродна спевамі, танцамі, духмянымі пахамі незнаёмых страў і абаяльнымі ўсмешкамі. Амаль паўтары тысячы гасцей і ўдзельнікаў, больш за 20 тысяч захопленых гледачоў адкрыцця свята, 40 фестывальных пляцовак — уся гэтая стаўтыска ўсё ж не здольная расправесці пра маштаб фестывалю і неверагодную атмасферу на ім. Атмасферу еднасці, сяброўства, адзінства беларускага народа.

У адкрыцці свята бралі ўдзел намеснік Прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзімір Патупчык, міністр культуры краіны Павел Латушка, першы намеснік міністра інфармацыі Лілія Ананіч, Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь Леанід Гуляка, старшыня Гродзенскага аблвыканкама Сямён Шапіра, старшыня Гродзенскага гарвыканкама Барыс Казелкаў, прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса, дэлегацыі з гарадоў-пабрацімаў Гродна, госці з усіх куткоў Беларусі і шэрагу краін свету. З прывітальным словам да ўдзельнікаў VIII Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур звярнуўся Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка. Шчырыя словы віншаванняў ад Кіраўніка дзяржавы агучыў віцэ-прэм’ер Уладзімір Патупчык.

аб’яднанняў, усяго — каля 800 чалавек. І ўсім хацелася выявіць сябе. Акрамя творчага саборніцтва, дарослыя ўдзельнікі фестывалю маглі паказаць свае магчымасці яшчэ на трох канцэртах. Такая ўвага арганізатараў творчага самавыяўлення гасцей вылучае наш Фестываль нацыянальных культур сярод іншых (у Польшчы, Літве і г. д.), дзе адбываюцца, у асноўным, конкурсы спевакоў, танцораў.

Старшыня журы фестывалю, народны артыст Беларусі Міхаіл Дрынеўскі адзначыў: “Сёння ў нашай хаце — свята, і свята гэтае гучыць на ўвесь свет. Тут важнае не толькі мастацтва, але і яднанне людзей, іх сяброўства. Фестываль расце і па-мастацку: многія калектывы, якія пачалі працаваць некалькі гадоў таму, набралі моц і дэманструюць сапраўдныя дасягненні”.

ажыўленне: усе хочучы разгледзець непаўторны нацыянальны танец выхадца са Шры-Ланкі. Юнак з творчым псеўданімам Чайраш паказвае цуды гласцікі, гнуткасці, а шматнацыянальныя гледачы ў захопленні пляскаюць у далоні. Гульджэ, туркменка, што жыве ў Гродне, заўважае: “На фестывалі я ўжо трыці раз, і больш за ўсё мне падабаецца разглядаць нацыянальнае адзенне ўходніх народаў. Яно проста шыкоўнае!”

Кітайская цырымонія і...

Упершыню прадставілі свае нацыянальныя падворкі кітайцы і галандцы, і іх дэбюты былі надта цікавымі, вельмі сучаснымі, бо арганізавала іх моладзь. Першыя — студэнты Акадэміі музыкі — дэманстравалі прафесійныя спевы і танцы, зладзілі сапраўдную кітайскую чайную цырымонію, іерогліфамі пісалі сваім гасцям іхнія імёны.

рыбы, карэйцы — нацыянальны суп кук-су і розныя віды салатаў, а побач закускі — не раўнуючы, “на ўсе колеры вясёлкі”...

Нягледзячы на спёку, на падворках не сціхаюць выступленні. Малдаване без стомы запрашаюць у карагод, на польскім падворку, што заняў тэрыторыю Новага замка, можна пастраляць з лука і пачуць звышэнергетычных дудароў, што завіталі сюды бы з Сярэднявечча...

Выглядаць так каларытна многім з аб’яднанняў дапамог апарат Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцей. Старшыня Кансультаўнага міжэтнічнага савета пры ім Георгій Егіязаран, прыгаварыўшы першы фестываль, кажа, што амаль ні ў кога не было нацыянальнага адзення, тое ж было і з адпаведнымі інструментамі. “Форум займеў асаблівую прыгажосць, калі гэта ўсё з’явілася. За два гады былі забяспечаны сцэнічным

А вось што сказала Прадстаўнік Упраўлення Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў у нашай краіне Шале Сафраві: “Аб’яднанні і абшчыны бежанцаў змаглі паказаць публіцы сваю культуру — музыку, песні, танцы, народную творчасць, нацыянальную кухню, — а гэта — вялікая справа. Фестываль таксама мае асаблівае значэнне і для нашай арганізацыі, таму што ён праходзіць якраз у тую пару, калі адзначаецца Сусветны дзень бежанцаў — 20 чэрвеня. Цягам гэтага месяца наша арганізацыя і тая краіны, якія яе падтрымліваюць, праводзяць шмат мерапрыемстваў. Хочацца падзякаваць людзям Беларусі і яе Ураду за тое, што далі народу магчымасць добра жыць і самарэалізоўвацца”.

Музей пад адкрытым небам

Арганізатары фестывалю, як заўжды, пастараліся. Бюджэт свята — каля мільярда рублёў. Фінансавалі мерапрыемства Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Гродзенскі аблвыканкам, Гродзенскі гарвыканкам, апарат Упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, а таксама спонсары. 65% фестывальнага бюджэту складаюць менавіта сродкі апошніх. Ёта, у асноўным, гродзенскія прадпрыемствы і індывідуальныя прымальнікі. Начальнік упраўлення культуры Гродзеншчыны Аляксандр Лойка адзначае, што свята шырэй, палаяша-

ГРОДНА У СТЫЛІ ОРЕН АІР

Па жывым калідоры радасці

У звычайныя дні ёсць некалькі маршрутаў для шпацыру па гістарычнай частцы Гродна — аднаго з найцікавейшых для турыстаў беларускага горада. А ў час фестывалю колькасць такіх кірункаў узрастае ў шмат разоў! Прапануем чытачам “К” экскурсію па Гродне, дзе віруе ярскае свята.

Думаецца, ужо сёлета ў маршруты вандравак турыстаў па горадзе над Нёманам увойдзе новы фантан, які атрымаў назву “Фестывальны”. Яго яшчэ называюць фантанам Сяброўства народаў, бо поруч з зіхоткімі струменямі вады тут закладзена і пасланне нашчадкаў ад прадстаўнікоў усіх нацыянальных аб’яднанняў, што ўдзельнічалі ў фестывалі. У шклянчатай капсуле змяшчаецца тэкст з заклікам да мірнага суіснавання ўсіх народаў на беларускай зямлі, а на знешнім баку капсулы — адбіткі рук людзей розных нацыянальнасцей. Фантан гэты стане напамінкам для гродзенцаў і гасцей горада не толькі пра восьмы па ліку Фестываль нацыянальных культур, але і пра 65-годдзе Вялікай Перамогі. Шматлюдная цырымонія адкрыцця аб’екта з удзелам губернатара Сямёна Шапіры і шанюных гасцей форуму стала адным з ключавых момантаў свята.

Разам з бліскучым, галасістым, напоўненым выдатным настроем і музыкай рознакаляровым шэсцем дэлегацыяў удзельнікаў мы праходзім праз усе галоўныя пляцоўкі фестывалю: Савецкую плошчу і аднайменную вуліцу, плошчу Леніна... Жывы калідор з жыхароў горада доўжыцца да самага фінішу на вуліцы Горкага ля адражанскага стадыёна “Нёман”, які з камфортам змясціць тых, хто прагнуў убачыць адкрыццё, а гэта — 9 тысяч гледачоў. Яшчэ 15 тысяч прыйшлі на Савецкую плошчу, каб паглядзець прамую трансляцыю на вялікім экране...

Паўдзельнічаць у конкурснай праграме прыехалі ў Гродна больш за 70 калектываў і амаль 120 выканаўцаў 33 нацыянальных

Дарчы, Гран-пры конкурсу выканаўцаў нацыянальнай эстраднай песні атрымаў прадстаўнік украінскага аб’яднання з Полацка Анатоль Пашчанка, які раней ужо двойчы становіўся лаўрэатам фестывалю, а Першае месца ў яўрэйскай дыяспары. Яго ўзяла Ніэле Чэрвінская з Белаазёрска-Брэсцкай вобласці. У конкурсе ж дзіцячай нацыянальнай песні перамагла Арына Кончыц з рускай дыяспары Ёмеля.

Усяго ж у мерапрыемствах фестывалю ўдзельнічалі прадстаўнікі 65 розных нацыянальнасцей і 57 нацыянальных грамадска-культурных аб’яднанняў. У час форуму дзейнічала 28 нацыянальных падворкаў.

Як танцуе Шры-Ланка?

Асалоду адчуваеш сонечным ранкам, калі, узяўшы лёгкую сумачку, без аніякага дрэс-коду, можаш ісці за ўражанымі ў любові бок. Менавіта такую свабоду даў фестываль 5 чэрвеня. Студэнты Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, які знаходзіцца на знакамітай вуліцы Элізы Ажэшкі, арганізавалі вясёлы “Студэнцкі карагод”. Канцэрт, гульні-забаўляльная праграма, танцавальны марафон, крама студэнцкіх рамёстваў, продаж прысмакаў — тут можна было бавіць час цягам усяго дня.

Рушым у суседні парк імя Жылібера, дзе пануе пах салодкай цукровай ваты. Тут ўпершыню адбываецца конкурс маладзёнай творчасці “Інтэрфэкс”. Каля сцэны —

А вось галандцы Гродна ды іх сябры з гэтай еўрапейскай краіны сталі проста фурорам на свяце. Атабарыўшыся ў адным з унутраных дворыкаў, размаляваўшы яго папярэдным графіці, яны гралі рок і фанк, паказвалі жывыя “скульптуры”, якія здзівілі гледачоў нечаканымі рухамі, частавалі ўсіх клубніцамі і каўбаскамі “грыль”... Увогуле, дзе б ні з’яўляліся — прыносілі з сабой шум, смех, аранжавы, як іхнія майкі, пазітыў.

Начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Лойка, выпадкова заспеты на святочнай вуліцы, зазначыў нашаму карэспандэнту, што галандцы былі самымі заўважнымі і запамінальнымі: “У мяне нават узнікла ідэя арганізаваць сучасны маладзёжны фестываль з такімі ж цікавымі ўдзельнікамі з-за мяжы. Аўдыторыя ўжо прывыкла да нечага традыцыйнага, а тое было нечаканым. Рабіць акцэнт на сучаснай замежнай культуры ў рамках гэтага форуму не будзем. А вось стварыць на Гродзеншчыне штосьці новае хацелася б, бо гледачы былі ад тых жа галандцаў у захопленні”.

На пах, гук і мову

Самы “смачны” шлях — па нацыянальных падворках. Арыенцыры шпацыру — пах, гук, касцюм або нячутая дагэтуль мова. Цудоўная нагода знаёміцца з новымі людзьмі і атрымаваць ад гэтага асалоду. Азербайджанцы прапануюць кебаб з

адзеннем прадстаўнікі 14 нацыянальных аб’яднанняў”. Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Леанід Гуляка адзначае, што работа па падтрымцы розных нацыянальных аб’яднанняў выдзецца сістэмна. І няма ў ёй падзелу грамадства на тытульную нацыю і нацыянальны меншасці. Ён на Беларусі папросту не актуальны.

Палітыка сяброўства

Старшыня міжнароднага грамадскага аб’яднання “Афганская абшчына, зямляцтва і бежанцы” Джоя Хайдар усхвалявана звяртаецца да міністра культуры нашай краіны Паўла Латушкі з просьбай перадаць вялікую ўдзячнасць кіраўніку дзяржавы Аляксандру Лукашэнку за той спакой, у якім жывуць яго землякі. У гутарцы з карэспандэнтам “К” ён паведаміў пра сваё аб’яднанне: “У 1998 годзе быў створаны Дабрачыныны фонд дапамогі “Воінам Афгана”, а ў 2004-м з’явілася міжнароднае аб’яднанне. За гэты час нарадзілася ўтвуненасць: у свеце няма больш такога народа, які ставіўся б да іншых з такім разуменнем, як беларусы. Мы жывём абсалютна спакойна. Разуемем, што патрэбна паводзіць сябе з павагай да гісторыі, культуры Беларусі, каб і да нас ставіліся гэтак жа паважліва. Вельмі прыемна бачыць, як улады краіны, горада падтрымліваюць фестываль. Ён, як дзіця, расце, развіваецца. Мы рады прадставіць тут сваю культуру”.

еца, радуе ўсё большую колькасць людзей. Намеснік старшыні Гродзенскага гарвыканкама Ірына Сенчанкава зрабіла выснову: “Для Гродна фестываль з’яўляецца стымулам, каб як мага вышэй узняць планку нашага еўрапейскага горада. Мы хочам, каб ён стаў музеем пад адкрытым небам. Дзякуючы рэалізацыі гарадской праграмы “Стадчына” павышаецца турыстычная прывабнасць Гродна: добраўпарадкаваныя гістарычныя цэнтры, рэстаўруюцца помнікі, літаральна на вачах змяняецца выгляд вуліц і будынкаў”.

Трэба дадаць, што гродзенцы рыхтуюць маладое пакаленне да таго, каб яно з павагай ставілася да горада, яго гісторыі. З наступнага года ў школах будзе выкладацца курс “Гродназнаўства”, ужо падрыхтаваны метадычны дапаможнік. У горадзе рэалізоўваецца міжнародны праект “Невядомая Еўропа”, пашыраецца сістэма сервісу і абслугоўвання гасцей і турыстаў.

І Фестываль беларусаў замежка

Па інфармацыі Леаніда Гулякі, у свеце пражывае ад 2,5 да 3,5 мільёнаў беларусаў — выхадцаў з нашай краіны і іх нашчадкаў. І ўжо неаднойчы абмяркоўвалася ідэя правесці Фестываль беларусаў замежка. На прэс-канферэнцыі ў Гродне было адзначана, што ён можа адбыцца ўжо ў 2011 годзе, але па-за межамі існуючага фесту. Яго мерапрыемствы, як мяркуецца, пройдуць ва ўсіх абласцях рэспублікі. Напрыканцы чэрвеня адбудзецца пасяджэнне Кансультаўнага савета, які абмяркуе нюансы форуму, яго дакладны час і месца правядзення.

**Алена САБАЛЕЎСКАЯ
Андрэй СПРЫНЧАН (фота),
нашы спецкарэспандэнты
Мінск — Гродна — Мінск**

Фотарэпартаж з Гродна
глядзіце на стар. 8 — 9.

СВЯТА, ЯКОЕ ГУЧЫЦЬ НА УВЕСЬ СВЕТ

Самадастатковасць аддзела культуры: эканамічны вектар развіцця

Будынак колішняга бернардзінскага кляштара знаходзіцца на балансе Дубровенскага аддзела культуры. З гэтым помнікам архітэктуры XIX стагоддзя звязана дзіўная гісторыя. Мясцовы князь Любамірскі меў дачку-прыгажуню Клеменціну. Ды здарылася так, што ўпотаі ад бацькі павянчалася яна з панам Кроерам. Паспрыялі таму манахі з кляштара. Раззлаваўся Любамірскі: неўзабаве храм быў спалены, а манахаў тых знайшлі ў Дняпры. На падмурку спаленага драўлянага будынка праз гады ўзнік кляштар цагляны...

Пагадзіцеся, сюжэт і героі даволі пазнавальныя. Менавіта яны ляглі ў аснову аднаго з эпизодаў рамана Уладзіміра Караткевіча "Каласы пад сярпом тваім". Натуральна, такая гістарычна-літаратурная цікавостка не можа не легчы ў аснову экспазіцыі будучага краязнаўчага музея, які дубровенскія ўлады мяркуюць размясціць у бернардзінскім кляштары. Такі маркетынгавы ход, на думку начальніка мясцовага аддзела культуры Кацярыны Лабукі, не можа не прынесці ў перспектыве пазабюджэтны дывідэндаў.

І я цудоўна разумею культурна-аказанніцкі Дубровеншчыны: павелічэнне тэмпаў аказання платных паслуг — задача для іх найпершая, бо сёлетні план для ўстаноў культуры раёна перавышае 200 мільёнаў рублёў. Справа ў тым, што некалькі гадоў запар аддзел культуры Дубровенскага райвыканкама быў у ліку лепшых на Віцебшчыне менавіта па развіцці пазабюджэтнай дзейнасці, а заданні, як вядома, складаюцца ад дасягнутых, таму леташні план застаўся нявыкананым. Так што сёлета становішча выпраўляецца ў аўральным рэжыме паўсюднага мазгавога штурму. Мо якраз з гэтай прычыны я ўбачыў шмат цікавага: на першым паверсе райвыканкама асобная зала адведзена пад платную галерэю твораў мясцовых народных майстроў; на самаакупнасць імкнецца выйсці студыя дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Дубровенскай ДШМ; не без поспеху дзейнічае сувенірная крама раённага Дома рамёстваў; сёлета стане платным шэраг мерапрыемстваў Міжнароднага фестывалю песні і музыкі "Дняпроўскія галасы ў Дуброўне", што пройдзе напрыканцы чэрвеня.

Народ пытаецца і прапануе

"Ідзі трэба творча развіваць"

На некалькі летніх дзён колькасць жыхароў Дуброўна прырастае штогод, як мінімум, на 600 чалавек: "Дняпроўскія галасы..." збіраюць творцаў з Украіны, Расіі, Латвіі, Эстоніі, Літвы, Польшчы, Славакіі... Госці выступаюць на канцэртных пляцоўках усяго раёна, з цікавасцю знаёмяцца з гісторыяй, прыродай і культурай ледзь не кожнага мясцовага паселішча і гатовы, натуральна, плаціць за гэта грошы. Менавіта пра дадзены істотны рэзерв нарошчвання пазабюджэтнай актыўнасці я і гутарыў з жыхарамі Дубровеншчыны.

Ганна Іванаўна, пенсіянерка з Дуброўна:

— На мой погляд, вельмі не хапае райцэнтру краязнаўчага музея. Ведаю, што збіраюцца яго размясціць у будынку кляштара. Задума — цудоўная, але на рэалізацыю яе, відаць, грошай пакуль не хапае... Хоць і няма яшчэ музея, але ўжо цяпер хачу прапанаваць, каб абавязкова ўключылі ў ягоную структуру краму па продажы сувеніраў: турыстаў у нас заўжды шмат, попыт на такі тавар — вялізны, але адзіная маленькая крамка пры ДOME рамёстваў задаволіць яго не можа...

Тамара Пекава, загадчык фельчарска-акушэрскага пункта з аграгарадка "Баброва":

— У нас вельмі цікавая ўстанова культуры: бібліятэка-музей ільну. Ідзі — выдатная, бо ў раёне спакон веку льнаводствам займаюцца, але ідзі трэба творча развіваць. Вось што маю на ўвазе: экспанаты ў музеі — незвычайныя, бібліятэка кніг па льнаводстве — адметная, наведвальнікаў з райцэнтру заўжды шмат. Але гэтага, падаецца, замала. Не пашкодзіла б займаць тут мультымедычную апаратуру: каб музей "ажыў", каб можна было пачуць і ўбачыць у запісе тых вяскоўцаў, што лёнам усё жыццё займаліся... Тады і плату за наведванне такой экспазіцыі павялічылі б...

Мікалай Сухавараў, вядучы дыскатэкі з СДК аграгарадка "Ерамееўшчына":

— Хачу падзякаваць кіраўніцтву раёна за тое, што набыло яно ў свой час спартыўныя трэнажоры, якія па чарзе перавоззяцца з адной установы культуры ў іншую і даюць ад карыстання стабільны грашовы даход. "Мабільнасць" паслугі прыносіць карысць не толькі нашым дамам культуры, але і вясковым аматарам спорту. Вопыт, думаецца, варта пераймання ў рэспубліканскіх маштабах.

У "лятуцы" з "К" прынялі ўдзел старшыня Дубровенскага райвыканкама **Анатоль ЛУКАШОЎ**, начальнік аддзела культуры **Кацярына ЛАБУКА** і галоўны спецыяліст аддзела культуры **Людміла ДУДАРАВА**.

Яўген РАГІН:

— Анатоль Іванавіч, цікавіць найперш вось што: у раёне і дваццаці тысяч насельніцтва не набярэцца, большая палова з іх — гарадскія жыхары, між тым, аж чатырнаццаць аграгарадкоў на сяле, і яшчэ тры запланавана здаць сёлета... З чым звязана менавіта такая "расстаноўка сіл"?

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Наш раён — сельскагаспадарчы. Льняное поле — самае вялікае ў рэспубліцы, а льнозавод — буйны і перспектыўны... Мы не ўзбуйнялі гаспадаркі, бо гэта, па маім цвёрдым перакананні, руйнуе сельскую традыцыйную культуру. Няма ў вёсцы вытворчасці, закрылі краму і клуб — такое паселішча, як правіла, знікае з раённай карты, бо людзі раз'язджаюцца... Мы, канешне, гэтым шляхам не пайшлі. І нашы аграгарадкі, вобразна кажучы, цэментуюць увесь раённы сацкультбыт, гарантуюць перспектыву вясковага развіцця.

Кацярына ЛАБУКА:

— Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла стала ў свой час для нашых устаноў культуры сапраўдным выратаваннем. Шчыра скажу, былі яны ў матэрыяльным плане не ў вельмі добрым стане. На выпраўленне сітуацыі пайшло больш за два мільярды рублёў.

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— І сёлета мільярд выкарыстаем. Самы праблемны пасёлак — Асінторф: тысяча жыхароў, а клуб — у прыстасаваным памяшканні. Мяркуем рэканструяваць будынак былой сталойкі.

Яўген РАГІН:

— Да вашага гонару, Анатоль Іванавіч, культурна-аказанніцкі раённа сцвярджаюць, што вы гэтую сферу ўвагай

абласцей сочаць з прафесійнай цікавасцю, бо сёлетнія планы павялічыліся ўдвая.

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Цалкам падтрымліваю ў гэтым плане пазіцыю старшыні Віцебскага аблвыканкама Аляксандра Косінца: мы не павінны "праядаць" дзяржаўныя грошы, жыць на бюджэце. Таму і скіроўваю аддзел культуры на канкрэтную, мэтанакіраваную і выніковую працу. Вялікі план прымусіў думаць творча і крэатыўна. Клубных і бібліятэчных гурткоў павінна быць больш, якасных канцэртаў, акцый, арыгінальных тэатралізаваных дзей — таксама.

Кацярына ЛАБУКА:

— Натуральна, сёлетні план па аказанні культурных паслуг насельніцтву імкнемся выканаць. Для кожнай установы культуры раёна загадзя быў распрацаваны бізнес-план...

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Асноўная нагрузка лягла, безумоўна, на гарадскіх работнікаў культуры. Калі браць, да прыкладу, РДК, дык тут і творча-тэхнічныя магчымасці большыя, і плацежаздольнасць насельніцтва райцэнтру...

Людміла ДУДАРАВА:

— Раённаму Дому культуры зрабіць трэба сёлета аж сто мільёнаў пазабюджэтных рублёў.

ны, — на сваім месцы, у шапку не спіць, а вынік ад крэатыўных "мазгавых штурмаў" — відавочны.

Кацярына ЛАБУКА:

— Спрабуем цяпер ладзіць начныя дыскатэкі для маладых людзей, якім больш за 18 гадоў. Яны даюць даход у два разы большы, чым звычайныя танцавальныя вечары. Натуральна, дыскатэкі — эксклюзіўныя па сваіх сцэнарных і канкурсных складніках.

Людміла ДУДАРАВА:

— Білет каштуе шэсць тысяч. А актыўны ўдзел у такіх начных мерапрыемствах пастаянна бярэ народная студыя эстраднай песні "Ліра", што працуе пры РДК.

Яўген РАГІН:

— Мне сёння расказвалі ў час паездкі па раёне пра "мабільныя" спартыўныя трэнажоры, што пераязджаюць з клуба ў клуб і таксама даюць магчымасць крыху падзарабіць. Падаецца, пра гэты ваш крэатыў ва ўсіх абласцях працягаюць з цікавасцю.

Кацярына ЛАБУКА:

— Сапраўды, сістэма вельмі зручная. Скажам, пакарысталіся бібліядамі або настольным тэнісам у СДК аграгарадка "Расасна" — неўзабаве крыху надакучыў гэты від паслуг, дык перавозім інвентар, да прыкладу, у аграгарадок "Якубава". Паслуга і там на пэўны час становіцца "хітом".

Хіт-парад платных паслуг: "рэцэпты" з Дуброўна

"Прадаць" натхненне

Райвыканкамаўская "лятучка" з "К"

Бернардзінскі кляштар неўзабаве "пераўвасобіцца" ў Дубровенскі гісторыка-краязнаўчы музей.

не абдыяляе і грошай не шкадуеце. І сапраўды, у клубных установах — суперсучасная музычная апаратура, і кадры на вышыні...

Людміла ДУДАРАВА:

— Сорак "практыкаў" сталі завоўчынікамі.

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— А мы гэтак жа і да развіцця аховы здароўя, адукацыі імкнемся ставіцца... Безумоўна, і праблем хапае.

Яўген РАГІН:

— Наконт праблем... На леташні планавы паказчык па аказанні платных паслуг аддзел культуры выйсці не здолеў. Між тым, за пазабюджэтнай дзейнасцю кожнага з раёнаў Віцебшчыны работнікі культуры іншых

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Ну дык і зарабляе! Конкурсы "Ану, хлопцы!", "Ану, дзяўчаты!", "Ану, бабуля!" праходзяць з аншлагам, хоць каштуе білет і не танна.

Кацярына ЛАБУКА:

— Эканоміка стымулюе творчасць, творчасць уплывае на эканоміку. Але грошы — не самамэта, а красамоўны паказчык якасці нашай працы. Дарэчы, мясцовыя шоу-праграмы карыстаюцца ў райцэнтру-скага гледача большым попытам, чым канцэрты эстрадных зорак.

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Словам, "выпрабаванні" сёлетнія для нашых культасветнікаў — досыць сур'ёзныя, але начальнік аддзела культуры, я цвёрда перакана-

Анатоль ЛУКАШОЎ:

Тэнісныя сталы аддзел культуры набыў за ўласны пазабюджэт, а спартыўныя трэнажоры і бильярд дапамог прыдаць раённы спартыўны камітэт. І такое ўзаемадзеянне мясцовых ведамстваў мне падаецца вельмі арганічным: спорт і культура — неад'емныя складнікі дзяржаўнай палітыкі развіцця духоўнасці і здароўя нашай нацыі... У аграгарадку "Ерамееўшчына" вы, напэўна, бачылі не толькі дыхтоўны СДК, але і вельмі запатрабаваны Дом спорту.

Кацярына ЛАБУКА:

— Усё большую папулярнасць набываюць у жыхароў раёна так званыя флэш-віншаванні. Каштуе такая, прыблізна 15-хвілінная працягласці, паслуга 15 тысяч рублёў. Сутнасць яе ў наступным: мы выезджаем з віншаваннямі па канкрэтных адрасах і ўшаноўваем за замове людзей самых розных узростаў і з самых розных нагод. І тут кожны сцэнарый, безумоўна, — эксклюзіўны. Напэўна, шчырасць і арыгінальнасць дзей і вабіць гараджан ды вяскоўцаў. Тая сітуацыя, калі натхненне якраз "прадаецца" з карысцю для абодвух бакоў.

Людміла ДУДАРАВА:

— Яшчэ раз падкрэслію выключна важную для нас думку: імкнемся як мага арганічна сумяшчаць і эканамічныя, і творчыя захады. Да прыкладу, пры раённым метадычным цэнтры дзейнічае народны фальк-

лорны калектыў “Кудзеліца”, што не без поспеху адраджае святочныя абрады календарнага цыкла, уласцівага Дубровеншчыне. Ды не проста адраджае, але і выкарыстоўвае іх з карысцю для ўсіх... Мо памятаеце: калісьці вясельны картэж у вёсках спынялі суседзі, перагароджвалі для гэтага вуліцу і ад душы віншавалі маладых? Дык вось, “Кудзеліца” адраджае гэтую традыцыю, якая ў нас называецца “драць зайца”. Як і ў старадаўнасці, паслуга — платная.

Яўген РАГІН:

— Мне сёння шмат распавядалі аб кляштары, аб музейных перспектывах гэтага унікальнага будынка, пра які Уладзімір Караткевіч згадаў у “Каласях пад сярпом тваім”. Калі распачнеце рэканструкцыю будынка?

Кацярына ЛАБУКА:

— Ледзь не два мільярды будзе каштаваць рэканструкцыя плюс працоўка экспазіцыі.

Яўген РАГІН:

— Сродкі, канешне, немалыя. Але без укладання грошай прапазаводжэтнае развіццё і думаць не выпадае. Музей, калі ён сапраўды будзе цікавы, жывы, інтэрактыўны, прывабіць не адну сотню наведвальнікаў. Тым больш, што з заздроснай рэгулярнасцю раён наведвае процьма гасцей: штогод праз яго ладзіцца Еўрапейскі велапрабег “Парыж — Масква”, кожны год у вас праходзіць Міжнародны фестываль песні і музыкі “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне”.

песні і музыкі “Крыніцы” пастаянна гастралюе па замежжы: не толькі наша традыцыйнае мастацтва прапагандае, але і зарабляе на гэтым няблага.

Кацярына ЛАБУКА:

— Фестываль няўхільна робіць з нас прафесіяналаў. Літаральна ў кожнага культасветніка раёна — свае фестывальныя арганізацыйна-творчыя абавязкі. І калі, да прыкладу, газета “Культура” вырашыць правесці нейкую акцыю, мы раім звяртацца да нас: дапаможам зрабіць усё хутка і цікава.

Яўген РАГІН:

— Мы сёння наведалі бібліятэку-музей аграгарадка “Баброва”. Не бачыў ніколі такой установы:

Дэталі да агульнай карціны

Прысмакі кніжнага фуршэта

Дубровенская дзіцячая бібліятэка зарабіла летась два мільёны пазабюджэтных рублёў. Сёлетні план па аказанні платных паслуг павялічыўся, натуральна, удвая.

Пытанне “Як заданне выконваць збіраецца?” загадчыка ўстановы Валянціну Усцінаву не надта палюбае, бо лічыцца яна адной з вядучых крэатыўшчыц дубровенскай культуры.

За аўтарскі праект Валянціны Усцінавай “Сем цудаў Дубровеншчыны” мясцовая дзіцячая бібліятэка ў свой час была адзначана на Віцебшчыне як лепшая інавацыйная ўстанова культуры. Узнагародай стаў камп’ютэр. Па словах Валянціны Віктараўны, хранічна не халае да яго прынтэра і сканера. Таму рыхтуецца чарговы аўтарскі праект. Які — Усцінава

ўпарта не прызнаецца, але на перамогу разлічвае цвёрда. Пагаджаюцца: тайна творчасці — справа святая.

Таму я зараз — пра “шараговія” бібліятэчныя мерапрыемствы, зыніцыяваныя загадчыкам. Адно з іх... — кніжны фуршэт для маленькіх чытачоў. Уявіце чытальную залу: на сталах — талеркі, на іх — стосы новай літаратуры, размеркаванай па жанрах, найменне кожнага пазначана на імправізаваных кардонных фужэрах. Вакол талерак збіраецца “галодная” дзятва, і бібліятэкары распачынаюць “банкет” з дакладным “піарам” літаратурных выданняў. Кожны з чытачоў выбірае “прысмакі” па душы, пасля вясялага і цікавага фуршэта, абраныя “разнасолы” запісваюцца ў персанальнае “меню” — чытацкі фармуляр. На такія платныя фуршэты чытачы-“гурманы” ў чэргі выстройваюцца. Крэатыў? Самы ён!

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Павінна быць больш арыгінальных мерапрыемстваў. Калі селянін, што дзень хлеб вырошчвае, пачувае сябе абдзеленым у культурных паслугах, дык дараваць гэтага нельга.

Асабіста кантралюю не толькі чысціню тэрыторыі, прылеглых да клубу і бібліятэкі, але і якасць мерапрыемстваў, тых жа дыска-тэк...

тваў — задача першарадная: калісьці ганчары нашы славіліся па ўсёй Беларусі. Дарэчы, а вы райвыканкамаўскую мастацкую галерэю бычылі?

Яўген РАГІН:

— Так, і быў вельмі ёю ўражаны. Уваход — чатырыста рублёў, і ёсць за што і большыя грошы браць: работы, прэзентаваныя Дзіцячай школай мастацтваў, раённым Домам рамёстваў і раённым метадычным цэнтрам, — цікавыя.

У райвыканкамаўскай “лятучцы” з “К” бяруць удзел старшыня райвыканкама Анатоль Лукашоў, начальнік аддзела культуры Кацярына Лабук (у цэнтры) і галоўны спецыяліст аддзела культуры Дубровенскага райвыканкама Людміла Дударова.

з гарантаваным прыбыткам

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Сорамна, канешне, але музея ў райцэнтры пакуль няма. Між тым, зямля наша мае больш чым слаўную гісторыю. Па Дняпры праходзіў шлях “з варагаў у грэкі”. Пад час Вялікай Айчыннай вайны тут дзевяць месяцаў стаяў фронт. Менавіта адсюль брала пачатак знакамітая аперацыя “Багра-тыён”, ледзь не сорак тысяч воінаў-вызваліцеляў засталіся навечна ў брацкіх магілах, у тым ліку пяць тысяч дубровенцаў... Словам, нам ёсць што паказаць і пра што расказаць.

Яўген РАГІН:

— Зямля ваша насамрэч унікальная. “К” пісала некалькі гадоў таму пра арыгінальную інавацыю загадчыка дзіцячай бібліятэкі Валянціны Усцінавай — арганізацыю турмаршруту па “Сямі цудах Дубровеншчыны”. Сярод іх — праваслаўная царква ў райцэнтры, Мемарыяльны комплекс “Рыленкі”, Днепр, гарадзішча ля вёскі Вежкі, гаючая крыніца ў Кіраеўскім гаі, волат-дуб у Быстрыёўцы і сам кляштар...

Людміла ДУДАРАВА:

— Дарэчы, маршрут гэты дзейнічае і па сёння. Натуральна, ён платны.

Кацярына ЛАБУКА:

— А што да музея, дык вельмі хочам, каб мара хутчэй увасобілася ў жыццё. У нас ужо сабрана 12 тысяч унікальных экспанатаў, сем гадоў як сфарміравана рабочая група па стварэнні музея...

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— У свой час накрылі будынак кляштара дахам, каб не разбураўся. Сёлета мяркуем зрабіць праект ацяплення, возьмемся за рамонт... Праўда, пакуль, недастаткова фінансавых сродкаў.

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Я вельмі спадзяюся, што наш музей атрымаецца жывым і прывабным для наведвальнікаў.

Кацярына ЛАБУКА:

— Усіх сакрэтаў не раскрываю, але будзе ў нашым музеі і “капітул” — канферэнц-зала, — і вялікая сувенірная крама (той, што пры Доме рамёстваў працуе, нам сапраўды відавочна не дастаткова). Ну, і, канешне ж, у гістарычнай частцы экспазіцыі будзе абавязкова “лунаць” неўтаймоўны рамантызм Уладзіміра Караткевіча...

Яўген РАГІН:

— Анатоль Іванавіч, з пункта гледжання кіраўніка раёна разглядаецца “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне” як штогадовы арганізатарскі галаўны боль або штосьці іншае?

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Як выключна прэстыжную для раёна акцыю. Калі мае калегі з іншых раёнаў Беларусі і бліжняга замежжа тэлефануюць і цікавяцца, што новенькага будзе на сёлетнім фестывалі, я яшчэ раз пераконваюся: “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне” працуюць не толькі на культурны, але і на палітычны імідж нашага раёна... Словам, колішняя арыгінальная ідэя начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалая Пашынскага знайшла ў нас выключна яркае ўвасабленне. І мы гэтым вельмі ганарымся. Фестываль — яшчэ і цудоўная творчая школа. У 2002 годзе ў раёне было толькі два народныя калектывы, а цяпер іх — трынаццаць. Пагадзіцеся, гэта — паказчык. Наш народны ансамбль народнай

пануе ў ёй лён. І ў музеі, і на кніжных паліцах, і ў творах членаў літаратурна-краязнаўчага клуба галоўным героем з’яўляецца гэтая знакавая для Беларусі і вашага раёна расліна. Адна бяда: па словах загадчыка ўстановы Аксаны Хмялёвай, няма ў Музея льна лагічнага развіцця без мультымедычнай апаратуры, якая напоўніла б экспазіцыю жыццём, агучыла б расповедам тых, хто займаўся і займаецца льнаводствам...

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Я перакананы: праблем тут не будзе аніякіх. Маю на ўвазе не толькі спонсарскую падтрымку, але і раённы бюджэт... Я — абедзвюма рукамі за тое, каб нашы сельскія ўстановы культуры развіталіся цікава і не фармальна.

Яўген РАГІН:

— Дарэчы, Аксана Хмялёва — адна з сарака завочніц, што атрымлівае спецыяльную вышэйшую адукацыю...

Людміла ДУДАРАВА:

— Такую ўмову перад нашымі “практыкамі” паставілі ў свой час: нам патрэбны прафесіяналы высокага кшталту.

Кацярына ЛАБУКА:

— За сем апошніх гадоў кадравую праблему збольшага вырашылі.

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Цалкам падтрымліваю такое стаўленне да кадры. Памылкі непрафесіяналаў у культуры занадта дорага каштуюць.

Яўген РАГІН:

— Тым не менш, Анатоль Іванавіч, якія асноўныя прэтэнзіі маеце да сваіх работнікаў культуры?

Яўген РАГІН:

— Я гутарыў з моладдзю аграгарадка “Ерамеюшчына”, з мастацкім кіраўніком тамтэйшага СДК Вольгай Сухаваравай. Цікавая сітуацыя высветлілася: вельмі добрая там дыскатэчная зала, адпаведная і апаратура, відэадыскатэкі з выкарыстаннем мультымедычнай тэхнікі — справа для гэтай вёскі ўжо будзёная. Як, дарэчы, і тое, што моладзь з навакольных вёсак грэбуе сваімі клубамі і на танцавальныя вечары рушыць штотыднёва менавіта ў Ерамеюшчыну. Як, Анатоль Іванавіч, ацэньваеце крэатыўнасць культработнікаў з гэтых навакольных вёсак?

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Вельмі адмоўна! Значыць, не вытрымліваюць канкурэнцыі, значыць, нічога цікавага прапанаваць не могуць!

Кацярына ЛАБУКА:

— Зрабілі ўсё для таго, каб мясцовая сельскагаспадарчая арганізацыя выдаткавала для маладога спецыяліста Вольгі Сухаваравай службовае жыллё...

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Менавіта такія ініцыятыўныя і па-добраму амбіцыйныя і прыносяць максімальны плён — і духоўны, і эканамічны.

Яўген РАГІН:

— Пабывалі мы сёння і ў Раённым доме рамёстваў: патрэбна яму новае памяшканне... Наколькі гэта рэальна?

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Мы аддалі пад новы РДР будынак колішняй пазаведамаснай аховы, бо адраджэнне мясцовых рамёс-

Кацярына ЛАБУКА:

— Сувеніры для сёлетніх “Дняпроўскіх галасоў у Дуброўне” вырабляем цяпер выключна ўласнымі сіламі. Да слова, пры ДШМ пачала дзейнічаць студыя дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: пакуль займаюцца тут саломкапляценнем, а ў перспектыве будуць авалодаваць і ганчарствам.

Яўген РАГІН:

— Кацярына Пятроўна, бібліятэкары Віцебшчыны па рашэнні губернатара маюць стотысячную грашовую надбаўку за спецыяльную вышэйшую адукацыю. Дык вось, калі б была на тое ваша воля, якой катэгорыі культработнікаў вы б таксама павысілі заробак?

Кацярына ЛАБУКА:

— Работнікам метадычнай службы: працы ў іх выключна шмат, і ад яе якасці залежыць канчатковы вынік работы ўсяго аддзела культуры. А сёння тут максімальны заробак — пад 400 тысяч рублёў.

Анатоль ЛУКАШОЎ:

— Гэта ж азы: добраму спецыялісту трэба добра плаціць. І выйсець тут пакуль адзінае: развіццё пазабюджэтнай дзейнасці ў сферы культуры.

Кацярына ЛАБУКА:

— І, паверце, мы гэта цудоўна разумеем. Эканамічная самадастатковасць аддзела культуры, аўтарытэт і дабрабыт нашых работнікаў, папулярнасць і знаваасць кожнага з мерапрыемстваў — рэчы ўзаемазвязаныя і непадзельныя.

**Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Дубровенскі раён — Мінск
Фота аўтара**

Сыграць самога сябе

Высакародны тон Шапэна

Канец навучальнага года быў традыцыйна адзначаны шэрагам канцэртаў, выступленняў і новых перамог таленавітай дзятвы — на самым высокім міжнародным узроўні.

У люстэрку класіка

200-годдзе з дня нараджэння Ф.Шапэна святкавалі літаральна ў кожнай дзіцячай музычнай школе. А сталічная ДМШ № 1 правяла канцэрт у ДOME дружбы. Хтосьці з маленькіх музыкантаў старанна выйграваў усе фіярытуры, ставячыся далікатна да кожнай ноткі. У кагосьці з пад пальцаў літаральна выпраменьвалася здзіўленне незямной прыгажосцю гэтай музыкі. А хтосьці папросту іграў самога сябе, знаходзячы ў музыцы Шапэна адлюстраванне сваіх романтичных пачуццяў. І кожны пачуваўся хаця б крыху дарослым, спрычыніўшыся да таямніц генія. Садзейнічала гэтаму і цудоўнае вядзенне вечарыны — захоплены аповед пра творцу і яго музыку, з цытаваннем мноства дакументальных крыніц... Такія нязмушаныя “уроки”, спалучаючы канцэртны імпэт і асветніцтва, яднаючы настаўнікаў, вучняў ды іхніх бацькоў, выхоўваюць сапраўднае пачуццё прыгажосці і добры густ.

Вечар памяці Ф.Шапэна прайшоў і ў ДМШ № 16 Мінска — у атачэнні жывых кветак і запаленых свечак. Творчая атмосфера адчувалася ўжо ў тым, з якой

Пад час канцэрта ДМШ № 1 у сталічным ДOME дружбы.

любоўю навучэнцы пад кіраўніцтвам выкладчыкаў упрыгожылі залу, аформілі стэнд, прысвечаны жыццю і творчасці генія. Гэта жа поруч настаўнікі і іх выхаванцы выступілі ў канцэрце. Тэмбравую “манахромнасць” фартапяна расквецілі пералажэнні шапэнаўскай музыкі для кларнета, а таксама струннага квартэта, партыю віяланчэлі ў якім выканаў сам дырэктар школы Павел Андрончык.

Па конкурсным гасцінцы

Асобным “выпрабаваннем” для юных музыкантаў сталі міжнародныя конкурсы і нават... сольныя вечары, якія і для дарослых выканаўцаў з’яўляюцца вельмі высокай прыступкай, што скараецца толькі прафесіяналам экстракласа.

Пяцікласніца Заслаўскай дзіцячай школы мастацтваў Марыя-Ганна Цудзіла выступіла з сольным канцэртам у Мінску, прапанаваўшы вельмі цікавую, разнастайную, але найскладаную праграму беларускай і замежнай класікі розных эпох, уключаючы авангардныя творы (кан-

цэртмайстар — дыпламант міжнародных конкурсаў Ніна Кавецкая. Лаўрэат Міжнароднага конкурсу імя С.Сандэцкіса, дзяўчынка неаднаразова ўдзельнічала ў майстар-класах лепшых прафесараў не толькі Беларусі, але і Расіі, Францыі. Па выніках XXXV Міжнародных музычных курсаў у Польшчы дырэктар Заслаўскай ДМШ Валерый Шкурскі атрымаў ліст з падзякай ад прафесара Парыжскай кансерваторыі Л.Калос, дзе вылучаюцца такія якасці юнай скрыпачкі, як “вяселістая шчырасць і энергія ў перадачы кампазітарскай задумкі, высакародны тон і імпрывізацыйнасць ігры”.

Навучэнец жа Віцебскай ДМШ № 1 Кірыла Ячмянёў стаў пераможцам IV Міжнароднага конкурсу выканаўцаў на балалайцы імя М.Ражкова ў Ніжнім Ноўгарадзе, атрымаўшы і прэмію ў сярэдняй узроставай катэгорыі. Акрамя ўсяго, ён выканаў уласны твор — дуэтам са сваёй выкладчыцай Алесяй Пунчанка. Сёння цяжка загадаць, кампазітарскі або выканальніцкі шлях абярэ хлопчык надалей, але ён марыць паступіць у кансерваторыю.

Н.Б.

Кірыла Ячмянёў.

“Траецкія сталіцы”

На Століншчыне святкаванне Сёмухі з ваджэннем Куста — даўняя традыцыя. Гадоў з дваццаць таму ў адзеле культуры вырашылі ладзіць гэтую свята ў вёсках раёна па чарзе. Яго “сталіцамі” былі Адамічы, Радчыцк, Церабяжоў, Струга, Глінка... Святкавалі тут і Дзень вёскі. Сёлета эстафету традыцыйнага раённага святкавання Сёмухі і Дня вёскі прыняла Рухча.

У скверыку працавалі выстаўкі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва майстроў з Рухчы, Асавой, Юнішчаў, Вулькі-Араі, Фядораў, дзе былі прадстаўлены вышыўка, бісеропляценне, разьба па дрэве, вырабы Цэнтра ганчарства з вёскі Гарадная.

З самага ранку ўдзельнікі аматарскага аб’яднання “Гарынскія папрадхуі” Рэчыцкага ГДК і фальклорнага калектыву “Радчанка” Радчыцкага СДК заходзілі ў двары, жадалі гаспадарам здароўя і дабрабыту ды запрашалі на свята.

Пад час абраду кумлення ўсе праходзілі пад бярозавай аркай і цалаваліся, каб год не сварыцца. А ансамбль народнай песні “Ярок” — калектыву культуры пад кіраўніцтвам метадыста РАМЦ Валерыя Шуркалы — і танцавальны гурт “Пралеска” Альманскага СДК выканалі абрадавую кампазіцыю.

А быў яшчэ і канцэрт-ушанаванне, падрыхтаваны аматарамі мастацкай творчасці Рухчанскага СДК. Шмат удзячных слоў прагучала са сцэны на адрас пажылых людзей. У Год юбілею Перамогі асобная павага і ўдзячнасць — тым, хто абараняў Айчыну ў гады вайны. Іх на ўвесь сельсавет засталася толькі тры: Фёдар Рыгоравіч Васільчук, Іван Паўлавіч Падвіцельскі і Аляксей Герасімавіч Шульжык. А самаму старэйшаму жыхару Рухчы — Івану Іосіфавічу Некрашэвічу — 97 гадоў. За 90 гадоў — Надзеі Сцяпанавне Качаноўскай, Аляксею Герасімавічу Шульжыку, Ксеніі Якаўлеўне Шаўчук...

Галіна ГАШЧУК

Столін

На здымку: дырэктар Цэнтра ганчарства вёскі Гарадная Алімпіяда Леанавец на выстаўцы.

Не так даўно Наваполацкай дзіцячай школе мастацтваў было прысвоена імя славутага Івана Фаміча Хруцкага — жывапісца, чыё 200-годдзе мы адзначаем сёлета.

Навучэнцы школы паспяхова ўдзельнічаюць у гарадскіх, абласных, рэспубліканскіх, міжнародных творчых конкурсах, праектах, пленэрах.

За мінулы год школа арганізавала 31 выстаўку, удзельнічала ў 33 конкурсах і чатырох

Школа імя Івана Хруцкага

Установа культуры была адкрыта ў Наваполацку яшчэ напрыканцы 1970-х гадоў і пастаянна павялічвала колькасць сваіх навучэнцаў. Так, напрыклад, калі ў 2006-м тут займалася 97 дзяцей, дык летась — ужо больш за 200. Гэта сталася магчымым дзякуючы ўвядзенню новых прадметаў (папяровая пластыка, дызайн, металапластыка, габелен, льялка, батык, лепка), а таксама дзякуючы творчаму энтузіязму новых педагогаў — былых выпускнікоў школы — Наталлі Каржыцкай, Ірыны Башун, Сяргея Данілава. Штогод амаль усе дзеці, якія скончылі ДШМ, паспяхова працягваюць вучобу ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах мастацкага профілю ў Беларусі і за мяжой.

пленэрах. Так, напрыклад, навучэнцы заваявалі дыплом Другой ступені ў конкурсе “Прыгажосць Богага міру” і дыплом Першай ступені “Неўская палітра” (Расія), дыплом Першай ступені “Раўнапраўе мужчыны і жанчыны” (Швецыя), дыплом Трэцяй ступені “Рэпінскі пленэр” (Украіна).

А сёлета Наваполацкая ДШМ за высокую творчы дасягненні ў галіне культуры і мастацтва прызнана найлепшай школай мастацтваў Віцебскай вобласці.

Ларыса ГАРНЫК,
дырэктар Наваполацкай ДШМ
імя І.Ф. Хруцкага

Ганаруся тым, што з’яўляюся ўдзельніцай народнага ансамбля “Каларыт”. Сёння ў калектыве — 16 чалавек: не толькі вакальная група, але і салісты. У сакавіку “Каларыт” адсвяткаваў 30-годдзе. Юбілейны канцэрт прайшоў у Палацы культуры Салігорска. Мастацкі кіраўнік калектыву Тацяна Якуніна, музычны — Алег Шчарбоў, дырэктар Салігорскай ДШМ.

Каларытнае шматгалоссе

Я маю гонар працаваць у “Каларыце” хормайстрам. Не прыхоўваю, першыя паўгода вельмі хвалювалася: я ж толькі Мінскае дзяржаўнае музычнае вучылішча імя М.І. Глінкі скончыла, маладая, нявопытная, а “Каларыт” — ансамбль са стальмі традыцыямі... Сёння хвалюванняў няма, адно толькі радасць

ад таго, што я — сярод цудоўных людзей. А гэта — і шахцёр, і таваразнаўца, і настаўніца. Хто год спявае, а хто — трынаццаць. Але асабліва павага — тым, хто стаў ля вытокаў “Каларыту” і цяпер застаецца яго ўдзельнікам. Сярод такіх — Ганна Кот, Галіна Новік, Надзея Трацякова, Ірына Юхневіч, Алена Міраненка...

Так, не ўсе ў “Каларыце” знаёмыя з музычнай граматай. Але за доўгія гады дасягнуты заўздросна высокі выканальніцкі ўзровень.

Марыя БАДЫЛЬ,
выкладчык харавога аддзялення
Салігорскай ДШМ
На здымках: народны вакальны ансамбль
“Каларыт”; мастацкі кіраўнік калектыву
Тацяна Якуніна, музычны кіраўнік
і дырэктар Салігорскай ДШМ
Алег Шчарбоў.

Усё, акрамя ранейшага

У райцэнтры Іванава, што на Брэстчыне, добра ведаюць: дзе Валянцін Перапёлкін — там мастацкая якасць. Ён піша добрую музыку і не шукае для яе аранжыроўшчыкаў, бо паспяхова спраўляецца з гэтай задачай. З твораў буйных жанраў ёсць у ягоным “арсенале” мюзіклі, араторыя на вершы П.Макаля, музычная камедыя... Але ж асноўны “багаж” складаюць песні, створаныя, як правіла, на вершы выбітных майстроў беларускай паэзіі.

Паўстагоддзя творчай дзейнасці юбіляр адзначыў аўтарскім вечарам у Іванаўскім РДК: сам прадумаў сцэнарый, дзе драматычныя песні ўдала чаргаваліся з жартоўнымі, стрымана і пранікнёна выступіў у ролі вядучага. Канцэрт атрымаўся прыгожым і змястоўным, пабудаваным па прынцеце “усё, акрамя ранейшага”. Гучалі толькі новыя песні, адна за другую лепшыя, — на словы мясцовых аўтараў І.Саломкі, Л.Саханчук, Н.Паліўкі, а таксама на вершы паэта В.Жуковіча ў выкананні Тамары Калілец, Ларысы Талатыннік, Крысціны Казейка, Марыі Калько, Дар’і Давідовіч.

Спяваў і сам юбіляр. Кульмінацыяй вечара стала песня “Марыя” ў ягоным

выкананні (на верш украінца У.Сасюры ў перакладзе В.Жуковіча), прысвечаная памяці жонкі Марыі, якая ў 2001-м самааддана ратавала кампазітара пасля цяжкай аперацыі. Прыемным адкрыццём былі дзве песні Вольгі Перапёлкінай — дачкі юбіяра, прафесійнага кампазітара і піяніста, што жыве і працуе ў Расіі.

Гучнымі і відовішчымі былі заключныя нумары праграмы — фрагменты з музычнай камедыі “Цацачная крама”, уласобленай звонкімі маладымі галасамі і танцамі Андрэя Шухрая, Настасі Шэлег і Аляксандра Лапаты (харэографам і рэжысёрам выступіла Вольга Гарнастаі-Бондзіч).

Васіль СКАРАХОД
Іванава

Саундчэк для акцёра

“Перавага персанажа” ў хадзе... ад прыватнага

Ён — далікатны Манус у “Translations” і Франц у спектаклі “Не мой” на Купалаўскай сцэне, дзівакаваты Ваня ў кінафільме “Дасціш фантасіш”... Аляксандр КАЗЕЛА ўсяго за тры гады працы ў якасці акцёра Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы стаў на тэатральным полі фігурай заўважнай і цікавай. Ён не абмяжоўвае свае праяўленні адно толькі акадэмічнымі формамі: прымае ўдзел у клубнай пастаноўцы “Safe “Паглыннанне” рэжысёра Яўгена Карняга, не пакідае ён убаку яшчэ адну сваю жарсць — музыку — і часта выступае ў праекце “Сярэбране вяселле”. Адным словам, перад намі — малады творца, які імкнецца рэалізаваць сябе напоўніцу.

“Бачыць планету праз аднаго чалавека”

— Аляксандр, за тры гады ў Купалаўскім тэатры, якія былі насычаны творчай працай, вы паспелі сыграць некалькі роляў, што не аказаліся незаўважанымі. Ды ўсё ж які вобраз вам найбліжэй?

— Безумоўна, роля Мануса ў спектаклі Мікалая Пінігіна “Translations”. Гэта маё “любімае дзіця”. Прызнаюся шчыра, калі першы раз прачытаў п’есу Брайана Фрыла, драматургічны твор мне не надта спадабаўся: усё ў ім, на маю думку, вельмі выверана, “правільна”. Такім чынам, напачатку п’еса не пакінула пэўнага ўражання. Але ў працэсе працы над ёй усё змянілася.

— Трэба адзначыць, “Translations” сёння стаў адной з тых пастановак Мікалая Пінігіна, якая дазволіла маладому пакаленню акцёраў яркава выявіць сябе. І ваш Манус, нягледзячы на тое, што ён не галоўны персанаж, — вельмі выразны і запамінальны...

— Ведаецца, усе героі, якіх мне пашчасціла ўвасабіць, лепшыя за мяне. Я лічу, што для акцёра вельмі важна адчуваць гэтую “перавагу персанажаў”. У прыватнасці, Манус — гэта цытатадэль далікатнасці, што да мяне не вельмі падобна. Яго сацыяльны аскетызм, ягоныя комплексы і, адначасова, годнасць, адданасць бацьку, Мэйры — усё гэта зачароўвае. У той жа час, нягледзячы на масу комплексаў, ён — чалавек, мне здаецца, вельмі цэласны. Магу сказаць нават, што ён — своеасаблівы змагар...

— Увогуле, “Translations” — гэта спектакль, які, акрамя іншага, дае падставы казаць пра асабліваці светапогляду...

— Ведаецца, мой творчы метад такі: я люблю ісці ад прыватнага да агульнага, люблю дэталі. І для сябе перш за ўсё стаўлю задачу стварыць свет асобна ўзятага чалавека, а потым — усё астатняе.

Гэтае правіла датычыцца ўсіх маіх роляў. Узяць, да прыкладу, таго ж Франца ў спектаклі Аляксандра Гарцуева “Не мой”. Я зыходжу з таго, што ў нас ёсць гісторыя кахання Франца і Паліны, мяне цікавяць збольшага іх пачуцці. Але, у той жа час, мы разумеем, што гэта адна — з мільёнаў гісторый, праз якую можна ўба-

Даведка

Аляксандр Казела нарадзіўся ў 1984 годзе. Скончыў Рэспубліканскую гімназію-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, пасля — Беларускаю дзяржаўную акадэмію мастацтваў па спецыяльнасці “акцёр тэатра і кіно”. З 2007 года працуе ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы.

чыць трагедыю вайны. Гэтакаса і ў “Translations”. Так, перад намі — пэўныя аповед, роздум, але мяне ён вабіць менавіта тым, што складаецца з учынкаў, эмоцый пэўных людзей. Пра кожнага з герояў п’есы можна распавесці асобную гісторыю! Кульгавы Манус, дзівак Джымі, нямая Сара... У гэтым кантэксце адразу згадваю драматурга Тэнесі Уільямса: гэта той майстар, які стварае не тэксты, а літаральна спірытычныя сеансы. Ён валодае неверагодным уменнем з паўсздэтных рэчаў ствараць Гісторыю. Мне гэта, паўтаруся, вельмі імпануе: нашмат цікавей, чым разважаць агульным чынам, бачыць нашу планету праз аднаго чалавека.

“Тэатра мне замала”

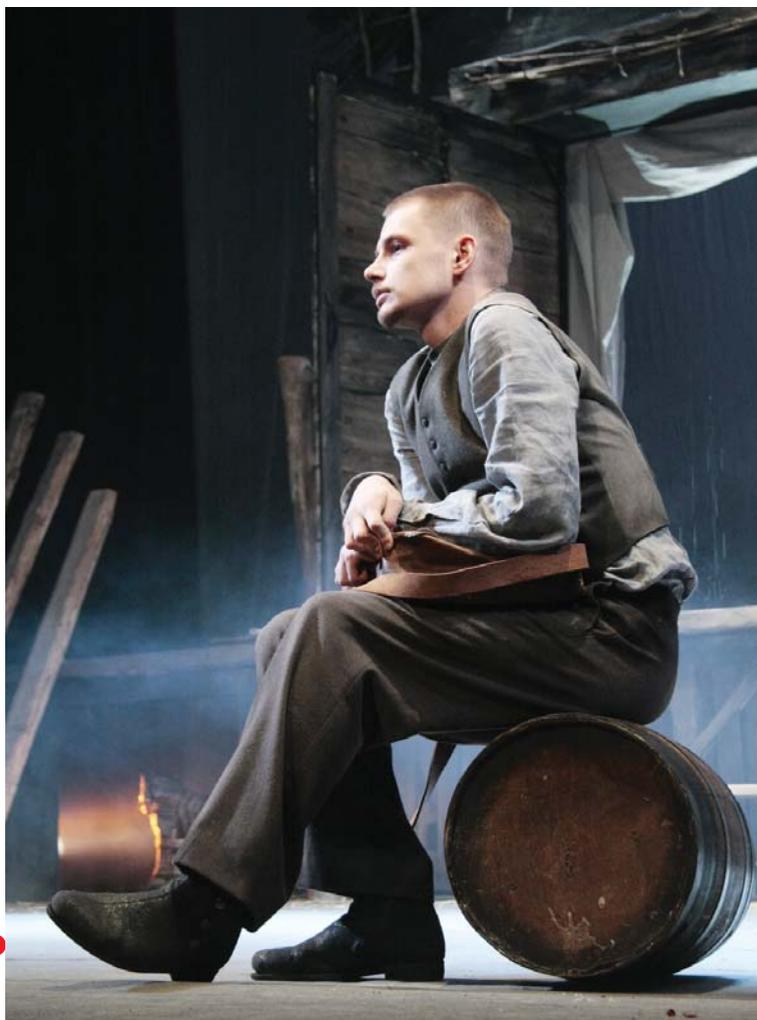
— Ці праўда, што ў дзяцінстве вы марылі стаць святаром або дырыжорам?

— Так, у чатыры гады. Маці мне пра гэта расказвала. Але дырыжорам амаль што атрымалася.

— Так, ведаю, вы скончылі гімназію-каледж пры Акадэміі музыкі па спецыяльнасці “харавое дырыжыраванне”. Цікава, калі ж вы звярнуліся да тэатра?

— Гэты зварот адбываўся паступова... Але, напэўна, усё пачалося з кнігі Аляксея Шчаглова пра Фаіну Ранеўскую. Яна трапіла да мяне ў этапны, як кажуць, момант і стала той “ракавой сустрэчай”. З яе вельмі шмат чаго ў выніку вырасла. Ды і ў ліцзі існавала цудоўная традыцыя капуснікаў. Там было дзе “разгарнуцца”. Памятаю, хтосьці з маіх сяброў нават не сумняваўся, што ў рэшце рэшт я выберу тэатр.

— І вы, адзначу, да гэтай пары не забываецеся на свой музычны досвед. Гэта пацвярджае нават той жа ўдзел у праекце “Сярэбране вяселле”: глядчы маглі бачыць вашу феерычнае

выступленне на “Тэатральным саундзе” ў рамках леташняй “Панарамы”... Відавочна, што аднаго тэатра вам замала.

— Так, сапраўды. Але, падкрэсліваю, тэатр у гэтым “не вінаваты” (усміхаецца). Я лічу, што тэатр і музыка вельмі моцна звязаны: вельмі складана ў музыцы абыходзіцца без артыстызму, і наадварот, у тэатры — без музычнага слыху.

“Ваня атрымаўся такім, як патрэбна”

— Пашыраючы свае творчыя гарызонты, вы звярнуліся і да кіно, дзе ў апошняй прэм’еры “Беларусь-фільма” — стужцы “Дасціш фантасіш” сыгралі галоўную ролю — вясковага хлопца Ваню. Цікава, якое ўражанне ў вас засталася ад гэтай работы?

— Праца ў “Дасціш фантасіш” пакінула станоўчае ўражанне. Упершыню я сутыкнуўся з такім аб’ёмам працы ў кіно — і многае гэтым неаднойчы: нягледзячы на тое, што ў нашым дыплеме пазначана “акцёр тэатра і кіно”, ведаў па акцёрскай працы менавіта ў кіно ў Акадэміі мастацтваў мы не атрымалі. Пры гэтым усім зразумела, што гэта розныя рэчы: праца ў тэатры і праца ў кіно. Мне спачатку было вельмі складана: дзейнічаў, абапіраючыся на тэатральныя прынцыпы, — а як аж інакш? Але потым, паступова, інтуітыўна, пачаў выбудоўваць ролю іншым чынам. Таму, магу зазначыць, што ў першую чаргу праца ў “Дасціш фантасіш” для мяне карысная менавіта гэтым — сталеннем у прафесіі. А ў цэлым, здымкі стужкі — гэта быў цудоўны час. На пляцоўцы панавала камфортная і нязмушаная атмасфера: Аляксандр Канановіч — рэжысёр, з якім лёгка і цікава працаваць.

— Ваш персанаж, адзначу, вылучаецца на фоне іншых эксцэнтрычных герояў, якімі багатая карціна. Гэта быў наўмысны ход — адмовіцца ад спакусы гратэскных фарбаў у будаванні ролі?

— Ваню я бачу так: гэта прости вясковы хлопец, які першапачаткова пазбаўлены пэўнай эксцэнтрыкі, але фантастычныя абставіны прымушаюць яго выявіць, раскрыць сябе з нечаканага боку. У выніку ж ён усё роўна застаецца чалавекам. Па сутнасці, яго нічога не збівае са шляху — нават тое шаленства, што адбываецца навокал. У гэтым і заключалася, мне здаецца, галоўная рэжысёрская ідэя. Ваня, на маю думку, атрымаўся такім, як патрэбна. Але, паўтаруся, гэта маё асабістае меркаванне.

— Атрыманы досвед не прымусіў вас паглядзець у бок кіно больш уважліва?

— Да кіно я заўжды ставіўся з вялікай павагай. Нават пад час вучобы на акцёрскім факультэце ў пэўны час хацеў перавесціся на “кіназнаўцу”. Але, нягледзячы на апошнія станоўчыя ўражанні ад працы ў кіно, мне не хочацца спяшацца. Я не буду здымацца дзеля таго, каб проста здымацца. “Пустыя” праекты мне не цікавыя.

— Аляксандр, ды ўсё ж калі вярнуцца да тэатра, мне хацелася б вас спытаць наконт суадносін “высокай сцэны” і “шоу-складніка” ў ім...

— Самае надзённае тут вось што: сёння людзі чамусьці пачынаюць забывацца на выхаваўчую функцыю тэатра. Гэта вельмі сімптаматычна, калі большасць публікі прыходзіць у тэатр з мэтай пазабавіцца. Так, відовішчы таксама мусяць быць, але, на маю думку, не тэатры павінны ўскладаць на сябе гэтую задачу.

Гледача ж можна выходзіць толькі праз годны матэрыял. І мы маем патрэбу ў гэтым: тэатр мусяць быць прытулкам, прыстанкам, каб ты прыйшоў туды і адчуў: усё, тут я выратаваны.

Гутарыла Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
На здымку: А.Казела ў ролі Мануса.
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

А які ваш тэатр?..

Адной з прынцыповых праграмных задач, якія, заступаючы на пасаду мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, абвясціў Мікалай Пінігін, было прадстаўленне Купалаўскай сцэны таленавітым маладым рэжысёрам.

У снежні мінулага года “першай ластаўкай” стала пастаноўка на Малой сцэне тэатра Кацярынай Аверкавай “Зімы” Я.Грышкаўца. А неўзабаве, 21 чэрвеня, яшчэ адна прадстаўніца пляяды маладых — Кацярына Агароднікава прадставіць глядачам сваю прэм’еру.

Як аб’яваюць купалаўцы, “Тэатрамания”, пастаўленая паводле п’есы “Lattice and Lovage” Пітэра Шэфера, станецца гісторыяй аб тым, наколькі прыцягальны свет фантазіі і мрояў, і што можа здарыцца, калі глеба пад нагамі аднойчы стане тэатральнай сцэнай. Сцэнаграфію і касцюмы да спектакля стварыла Вольга Мацкевіч. Галоўнымі ж “тэатраманами” — чытай: выканаўцамі роляў у спектаклі — стануць вядучыя акцёры старэйшага і сярэдняга пакаленняў купалаўцаў Георгій Маляўскі, Уладзімір Рагаўцоў, Зоя Белавосцік, Алена Сідарава і Вольга Няфёдава.

Ул. інф.

“Наш любы дзед”

Тэатральныя кулісы захоўваюць энергетыку акцёраў, якія ў розныя гады ўпрыгожвалі трупы сваім талентам. Адзін з такіх адметных творцаў — народны артыст Беларусі Анатоль Трус. Менавіта ўспамінамі коласаўцаў, якім пашчасціла працаваць са знакамітым акцёрам, у Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа ў рамках акцыі “Галерэя памяці” распачалася сустрэча ў гонар 100-годдзя з дня нараджэння гэтага майстра сцэны.

Варта зазначыць, што зацікаўленая прапанова аб “жывым” вывучэнні гісторыі тэатра, знаёмства з яго нядаўнім мінулым і асобамі, якія склалі гонар калектыву, наступіла ад маладых артыстаў. І мастацкі кіраўнік тэатра Рыд Таліпаў з задавальненнем падтрымаў гэтую ініцыятыву.

Пад час сустрэчы коласаўцы ўзгадалі, што “наш любы дзед” (а менавіта так яго ўсе называлі) быў абаяльным ды кранальным чалавекам. Усё створанае Анатолем Трусам на Коласаўскай сцэне так арганічна стасавалася з яго характарам, што, здавалася, артыст не іграе — жыве на сцэне. А гэта ж вышэйшы пілатаж у акцёрскай прафесіі! Пасля заканчэння Віцебскага мастацкага тэхнікума ў 1930 годзе Анатоль Трус трапіў у дэкарацыйны цэх тэатра. Прапанавалі выходзіць на сцэну ў масоўках — з задавальненнем пагадзіўся. А праз некаторы час стаў сапраўдным майстрам сцэнічнага вобраза. Вельмі цікавыя ролі выконваў у спектаклях 1970-х — 80-х. Сярод найбольш значных — Мітрыч (“Улада цемры” Л.Талстога), Крандзялёў (“Таблетку пад язык” А.Макаёнка), Акуліч (“Апошняя інстанцыя” М.Матукоўскага), Георгій (“Закон вечнасці” Н.Думбадзе).

Не стала гэтага выбітнага акцёра ў 1990 годзе. З яго выходам страцілася нейкая адметная сувязь з чалавекам...

Святлана ДАШКЕВІЧ,
загадчык літаратурнай часткі
Нацыянальнага акадэмічнага
драматычнага
тэатра імя Якуба Коласа

Анкета “К”

1. Колер, які натхняе. Карычневы, шэры.
2. У якую пару года падабаецца працаваць? Калі ідзе дождж.
3. Любімы мастак. Фрыда Кало, Рэне Магрыт.
4. Найбольш яркі акцёр/актрыса. Актрысы вельмі шмат: Мэрыл Стрып, Вів’ен Лі, Галіна Цюніна, Джульета Мазіна, Зоя Белавосцік, Тамара Міронава... Сярод акцёраў — Генадзь Аўсяннікаў, Марлон Брандо, Джоні Дэй, Хаўер Бардэм...
5. Любімы літаратурны твор. “Місіс Дэлаўэй” Вірджыніі Вульф.
6. Каго слухаеце? Разумных людзей.
7. Радзіма — гэта што? Месца, дзе хочацца пражыць жыццё.
8. Любімая кветка. Цюльпаны і крокусы.

Капыльскі замак — адзін са шматлікіх драўляных замакаў Вялікага княства Літоўскага ў XIV — XVIII стст. — быў узведзены на ледавіковым марэнным астанцы са стромкімі схіламі ад 35 да 60 — 70 градусаў. Адносна правільная, эліпсападобная форма гары сведчыць пра тое, што яе ў старадаўнія часы штучна апрацавалі. На шчасце, тэхнагенныя і урбаністычныя працэсы апошніх дзесяцігоддзяў абмінулі гэты помнік. Хіба толькі ў 1925 г. яго заходні схіл быў падрэзаны, калі бралі зямлю пад грэблю, па якой і сёння праходзіць галоўная магістраль горада — вуліца Партызанская.

Першымі жыхарамі на гэтай гары, вядомай сярод мясцовага люду пад назвай “Замкавая”, былі старажытныя балты, якія амаль да перыяду ранняга Сярэднявечча насялялі гэтую тэрыторыю. Тагачаснае ўмацаванае паселішча-гарадзішча магло налічваць пару-другую дзесяткаў чалавек. А ўжо неўзабам на мяжы IX — X стст. на тэрыторыю будучага Капыля пранікаюць славяне. Пра гэта сведчаць знаходкі керамічнага посуду, уласцівыя менавіта гэтаму часу. Славяне займаюць прастору наўкола гарадзішча, а яго выкарыстоўваюць як свяцілішча або капішча. Апошняе, верагодна, і дало пазней назву ўсяму паселішчу: капішча — Копь — Копыль — Капыль.

Напрыканцы X — на пачатку XI ст. на гарадзішчы ўсталёўваецца дзяцінец раннефеадалнага Капыля, дзе, відаць, жыў князь або ягоны намеснік. Побач з дзяцінцам, паўколам з поўдня, размяшчаецца неўмацаваны пасад, які ў XII ст. абносіцца ровам і набывае статус вакольнага горада. І калі вал вакольнага горада меў у шырыню 14 м і ў вышыню 2,5 м, а роў шырынёй 11 м і глыбінёй да 3 м, то ўмацаванні дзяцінца на гэты час былі куды больш унашальныя. Так, шырыня яго вала дасягла 18 м. Агульная даўжыня перашкоды для ворага, які мог напасці тады на Капыль, складала, з улікам вышыні частаколу, 23 — 24 м. У выніку, дзякуючы ў тым ліку і стромкаму схілу гары, дзе мясціўся дзяцінец, захапіць яго было справай нялёгкай.

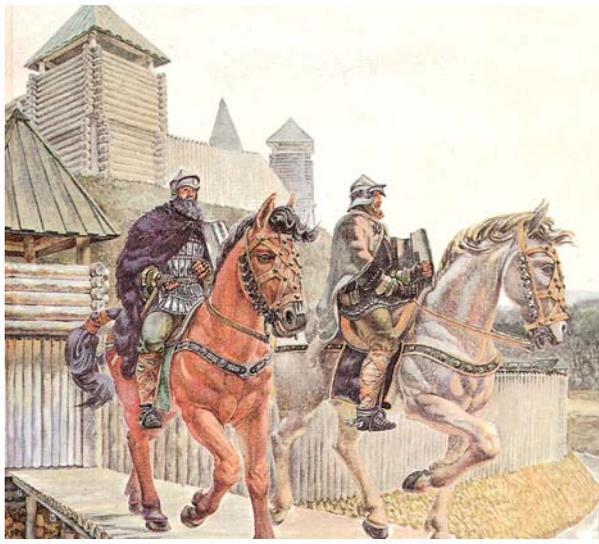
Даныя археалагічных раскопак, што праводзіліся на Замкавай гары ў 1996 — 1999 гг. і каля яе ў 2005 і 2007 гг., сведчаць пра высокі ўзровень развіцця Капыля ў час ранняга Сярэднявечча. Гэта і звесткі аб разнастайных рамёствах, у тым ліку апрацоўцы чорнага і каляровага металу, промыслах, працы ў сельскай гаспадарцы, гандлёвых сувязях з далёкімі землямі. Сярод археалагічных артэфактаў вылучаецца шэраг эксклюзіўных рэчаў, у тым ліку залатая падвеска ад галаўнога ўбору, латунны пярсцёнак са шчытком і з выявай крынаў на ім, сярэбраны нацельны крыжык, хірургічны нож, сердалікавыя пацеркі.

І хоць жыццё на Замкавай гары вірвала значна раней, толькі ў 1274 г. на старонках Галіцка-Валынскага летапісу з’яўляюцца першыя згадкі пра Капыль: Луцкі князь Мсціслаў Данілавіч

Горад “на ста сямі горках...”

“Стаіць на пагорках, на ста сямі горках...” Гэта словы пра старадаўні Капыль. І менавіта на адным з такіх пагоркаў, які ўзвышаўся на 14 — 15 метраў над поплавам рэчкі Каменкі, і быў заснаваны Капыльскі замак.

Загадка італьянскага медальёна і адно вяселле “замка Горняга” і “замка Дольняга”

Так мог выглядаць Капыльскі замак у часы Аэлькавічаў.

Замкавая гара ў Капылі.

“...В лето 6782 (1274) шель бяшеть оть Копыля воюя по Полесью”. Наступным разам на старонках летапісу Капыль будзе згадвацца толькі праз сто дваццаць гадоў. Паводле летапісных даных 1395 года, вялікі князь літоўскі Вітаўт перадаў горад Уладзіміру Альгердавічу, які да гэтага займаў кіеўскі сталец, куды яго пасадзіў на кіраванне славуці князь Альгерд пасля перамогі над татарамі пры Сініх водах у 1362-м.

Уладзіміравіча — князя Аэлькі, які меў родавы герб з выявай рыцара на кані. Цікава, што пад час раскопак на Замкавай гары Капыля ў культурных напластаваннях канца XVI ст. сустралася пячняя кафля з выявай герба роду Аэлькавічаў, а ўжо ў напластаваннях XVII ст. сустралася пячняя кафля з выявай арла: на грудзях яго змешчаны трохкутні шчыт з выявай трох паляўнічых ражкоў — герб “Трубы”, якім карыстаўся род Радзівілаў (ім у свой час адышлі Капыль і Слуцк).

Увогуле, знаходкі з напластаванняў перыяду Вялікага княства Літоўскага ў большай ступені, чым гэта было ў мінулую пару, ілюструюць заходне-еўрапейскі вектар развіцця горада. Напрыклад, у спой XVI ст. выяўлены даволі цікавы арбалетны

болт. Ягоная галоўка выканана ў выглядзе кароны, з-за чаго нагадвае на канечнікі, вядомыя па раскопках заходне-еўрапейскіх помнікаў, што маюць назву карончатых. Менавіта такія на канечнікі бытавалі ў XVI ст. у некаторых краінах Заходняй Еўропы і прызначаліся для палявання на буйную драпежную птушку — арла або коршуна. Са слою гэтага часу паходзяць і два фрагменты шклянных кубкаў з роспісам: адзін з іх — італьянскай вытворчасці, другі — іспанскі. Знойдзены і ўзор скураной фурнітуры, аналаг якой маецца ў Літве. Усе гэтыя рэчы адносяцца да перыяду панавання Аэлькавічаў.

Да перыяду ўладарства тут Радзівілаў можна аднесці знаходку латуннага медальёна з выявамі кананізаваных Лаўлы і Францыска Ксаверыя — айцоў ордэна езуітаў. Якім шляхам мог трапіць гэты медальён у Капыль? Справа ў тым, што ў 1684 — 1687 гг. у Капылі пры парафіяльным касцёле знаходзіўся пункт місіянерскай дзейнасці ня-свіжскага калегіума езуітаў, дзе па чарзе адбывалі сваю службу місіянеры Ян Срэдзінскі, Казімір Абранпольскі і Марцін Хадкоўскі. Такім чынам, трапіць у Капыль гэты медальён мог у перыяд з 1684 па 1687 гг. і верагодней за ўсё — з Польшчы.

Але цікава, хто са знакамітых людзей наведваў Капыльскі замак? Паводле даных з гістарычных крыніц, у

1576 — 1578 г. тут жыў вядомы польскі гісторык, хроніст і паэт Мацей Стрыйкоўскі, а ў 1650-м у Капыльскім замку зладзіў сваё вяселле з дачкою стражніка Вялікага княства Літоўскага — Ганнай — Ян Цяроўскі, грамадска-палітычны дзеяч ВКЛ, пісьменнік-мемуарыст.

Але не толькі добрамыслівыя госці імкнуліся наведаць Капыль. Звездаў гарадскі замак і варажыя напады. У прыватнасці, у 1506 годзе каля Капыльскага замка былі разбіты крымскія татары, а літаральна праз два гады спробу захапіць замак рабіў Міхаіл Глінскі. У 1594 — 1596 гг. непадалёк ад замка пераможаны казацкі загон палкоўніка Марцінка, прысланага сюды Севярынам Налівайкам. І тым не менш, у 1655 г. замак быў спалены войскамі князя Аляксея Трубецкага, а праз сорок гадоў непадалёк ад замка адбыўся бой паміж войскамі Радзівілаў і Сапегаў за права валодання замкам. Бойка была такой жорсткай, што спатрэбілася ўмяшальніцтва самога караля Рэчы Паспалітай, каб спыніць яе.

У 1669 г. Капыльскі замак згадваецца ў “Інвентары Капыльскага княства”, дзе ўказваецца яго агульная плошча, якая складала каля 6 га. А ў дакуменце за 1744 г. асобна ўжо называюцца “замак Горні” і “замак Дольні” Капыля.

Леанід КАЛЯДЗІНСКІ,
дацэнт БДПУ імя М.Танка,
археолог

Нацельны крыжык са сярэбра XII — XIII стст.

Уладзімір Альгердавіч меў сынаў Івана — пачынальніка роду князёў Бельскіх, Андрэя — уладальніка Лагойска і Аляксандра — Аэльку, родапачынальніка дынастыі Аэлькавічаў, уладальніка Капыля і Слуцка да 1600 г. На думку некаторых даследчыкаў, у бітве пад Грунвальдам брала ўдзел і апалчэнне пад кіраўніцтвам Аляксандра

Арбалетны болт.

Герб Віцебска.

У Віцебскай абласной бібліятэцы імя Леніна адкрылася выстаўка гербаў адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак рэгіёна, дзе прадстаўлена 37 гербаў, сярод іх — сімвалы Віцебскай вобласці і Віцебска, райцэнтраў, гарадоў, гарадскіх пасёлкаў і нават вёскі Пераброддзе Міёрскага раёна, якая атрымала Магдэбургскае права і герб у XVIII ст. ад апошняга караля Рэчы Паспалітай — Станіслава Аўгуста Панятоўскага.

Геральдычны вянок

Адным з адметных сімвалаў шляхецкіх родаў яшчэ з часоў Сярэднявечча з’яўляўся асабісты герб. Без яго ж немагчыма было ўявіць і тагачасны горад з Магдэбургскім правам. Да прыкладу, у Вялікім княстве Літоўскім гарадскі герб першай атрымала Вільня ў 1387 годзе. З цягам часу і іншыя буйныя населеныя пункты займелі адмысловыя сімвалы, многія з якіх і сёння выкарыстоўваюцца ў айчынным геральдыцы.

Віцебшчына яшчэ некалькі стагоддзяў таму мела свае геральдычныя знакі. Яны адлюстроўвалі геаграфічныя і сацыяльна-эканамічныя асаблівасці тэрыторыі. Віцебск атрымаў Магдэбургскае права і герб у 1597 г. Таксама з XVI ст. вядомы сімвалы Полацка, Дзісны, Гарадка, Улы, Суража.

У савецкі час, як вядома, масава адмаўляліся ад ранейшай сімволікі, у тым ліку і ад гарадской геральдыкі. І толькі суверэнны этап развіцця беларускай дзяржаўнасці даў новы імпульс

развіццю гарадской геральдыкі як неад’емнай часткі культурнай і гістарычнай спадчыны беларускага народа.

У прыватнасці, у 2002 г. быў створаны Геральдычны савет пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. А не так даўно, у чэрвені 2009-га, Кіраўнік дзяржавы зацвердзіў герб і сцяг Віцебскай вобласці, а таксама герб Віцебска ў новай графічнай рэдакцыі.

На сённяшні дзень геральдычны вянок Віцебшчыны складаецца з 63 гербаў і сцягоў адміністрацыйна-тэ-

рытарыяльных адзінак вобласці. Як адзначыў начальнік аддзела па архівах і справаходстве галоўнага ўпраўлення юстыцыі Віцебскага аблвыканкама Сяргей Рублеўскі, пры стварэнні сучасных гарадскіх сімвалаў выкарыстоўваюцца гістарычныя гербы, але яны павінны быць выкананы на камп’ютэры ў вызначанай праграме з захаваннем пэўных патрабаванняў.

Да канца года геральдычны спіс Віцебскай вобласці павінны папоўніць яшчэ каля дзесятка гербаў і сцягоў. Таксама архівісты рыхтуюць да выдання кнігу з апісаннем і малюнкамі ўсіх гербаў адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак Віцебшчыны.

Алена АЛІМАВА
Фота аўтара

У час працы выстаўкі.

Р.Семашкевіч. “Партрэт Н.М. Васільевай”.

“Асуджаны

**НКУС супраць мастака:
173 творы апісаны
“в доход государства”**

Імя гэтага чалавека я ўпершыню пачуў напрыканцы 80-х гадоў мінулага стагоддзя. Здарылася гэта ў Маскве, пад час правядзення апошняга Усесаюзнага з’езда мастакоў. Тагачасны старшыня Саюза мастакоў БССР Уладзімір Стэльмашонак паказаў мне газету “Московский художник” з маленькай нататкай пра рэпрэсіраванага ў 1937-м таленавітага мастака Рамана Семашкевіча, урадженца Беларусі. Уладзімір Іванавіч тады сказаў, што, калі мяне ўсё гэта цікавіць, ёсць магчымасць сустрэцца з удавой мастака Надзеяй Міронаўнай Васільевай. Я, канешне ж, згадзіўся. І сустрэча адбылася тым жа вечарам у яе сціплай кватэры.

Раман Семашкевіч.

Мы гутарылі да позняй ночы, паглядзелі некаторыя творы яе мужа і дамовіліся наступным разам сустрэцца ўжо ў Мінску: наконт арганізацыі ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР персанальнай выстаўкі ацалелых работ загінулага пад сталінскім Малохам нашага выдатнага земляка.

І вось — Мінск. Надзея Міронаўна прыехала сюды ўпершыню пасля вайны (у пачатку 30-х яна з мужам была тут неаднойчы). І зноў працягвала сваю бясконцую журботную споведзь пра трагічны лёс Рамана Мацвеевіча. Дастаткова сказаць, што найбуйнейшыя дзеячы мастацтва і літаратуры 1930-х гадоў былі гарачымі прыхільнікамі яго самабытнага таленту: Янка Купала, Якуб Колас, Валянцін Катаеў, Юрый Алеша, Канстанцін Паустоўскі, Ілля Ільф, Сяргей Герасімаў, Аляксандр Дэйнека, Уладзімір Татлін, Давід Штэрэнберг, Аляксей Кручонах, Надзея Удальцова, Арцём Вясель, Кукрыніксы...

У сваіх успамінах мастак У. Мілашэўскі пісаў: “...Вядома, ён (Семашкевіч. — Б.К.) ніяк не пасваваў “агульнай лініі”... Ён быў, бы нейкі “самародак”, выявіцель у чыстым выглядзе, з якога вылазілі самі па сабе, выліваліся, нібы з меху, каштоўнасці багаццяў, фарбаў, вобразаў. Ён быў з’явай надзвычайнай. Жывапісцам з вялікай літары. Якія ў яго маглі быць палітычныя погляды? Ён быў чыстай ахвярай, “агнцем”, якога зарэзалі і кінулі да падножжа “духу эпохі”...” А вось словы вядомага графіка Таццяны Маўрынай: “У яго атрымліваліся палотны, якія хацелася мець у сябе дома, і не мне адной. Ён неяк адразу

стаў марай калекцыянераў”. Прывяду яшчэ адно выказванне добрага знаёмага мастака — Л. Карчэмкіна: “Усё жыццё для яго было сканцэнтравана ў жывапісе. Майстэрня ягоная была пазавальвана тысячамі палотнаў і кардонаў. Ён не шукаў ні ўшанавання, ні славы. Ён быў бяссрэбранікам, ні з кім не параўнальным мастаком. Апісаць словамі яго творчасць немагчыма. Сіла ўздзеяння яго палотнаў была захапляючая. Рашучасць, абсалютнасць, безумоўнасць яго мастацкіх канцэпцый уражвалі і скаралі да рэшты...”

У час размовы з Надзеяй Міронаўнай я падумаў, што вельмі добра было б выдаць кнігу або альбом пра жыццё і творчасць гэтага цудоўнага мастака. Але кнігу такую тады, на пачатку 90-х, ніхто не напісаў (скажам, з серыі кшталту “Жыццё знакамітых людзей”): можа, яшчэ мала ведалі пра гэтую ўнікальную асобу? Альбо проста час не прыеў. Альбо не было каму... Хаця, як я пазней даведаўся, што пра Семашкевіча і ягоных сяброў па маладосці яшчэ ў пачатку 1980-х пісаў Арсен Ліс, вядомы фалькларыст і літаратуразнаўца. Адзінае, што я асабіста мог пазней, у 1994 годзе, зрабіць, — гэта надрукаваць у газеце “Культура” вялікі нарыс пра жыццё і лёс Рамана Семашкевіча. Калі не памыляюся, з таго часу больш ніхто фундаментальна не пісаў пра мастака ў нашай прэсе. Праўда, праз нейкі час Н. Васільева, дзякаваць Богу, усё ж выдала ў Маскве альбом жывапісу і графікі мужа.

У 1991-м я атрымаў паштоўку ад Надзеі Міронаўнай, дзе яна запрашала мяне (такую ж паштоўку атрымаў

тады і дырэктар нашага Мастацкага музея Юрый Карачун) на адкрыццё першай персанальнай выстаўкі Семашкевіча, пасля ягонай смерці, у Трацякоўскай галерэі на Крымскім вале.

Я бачыў гэтую цудоўную экспазіцыю, якую таксама згадваў у тым самым маім артыкуле ў “Культуры”. Падкрэслію: дзякуючы гэтай жанчыне наш Нацыянальны мастацкі музей сёння мае чатыры творы Рамана Мацвеевіча, якія, дарэчы, у верасні 2009 года экспанаваліся на выстаўцы “Заходняя Беларусь у мастацтве”: гэта “Партрэт пісьменніка В. Таўлая”, “Армянка”, “Крэпасць” і “Фабрыка”.

Дык вось, крыху пра тую маскоўскую выстаўку. Там было няшмат карцін, больш — малюнкаў. Але экспазіцыя зачаравала. Коні, якія выскоквалі з рам у нервовым памкненні, шэры ад дажджу горад, жаночыя вочы... Мастак паўсюль пакінуў сваю ауру. Крыху смешныя фігуры паляўнічых, горная рака, па ёй плыве лодка. Прыпяць. Жанчыны мыюць бялізну. Аўтапартрэт: у кепцы, з папяросай у зубах, погляд — стомлены,

рае: рана або позна многае вяртаецца з горна часу — хаця і абпаленае пякучымі вятрамі, але ўсё ж ацалелае. І хочацца верыць, што імя Рамана Семашкевіча ўрэшце зойме сваё пачэснае месца не толькі на старонках беларускіх альбомаў, але і наогул у гісторыі нашай нацыянальнай культуры, бязлітасна скалечанай крываваым лязом сталінскага талітарызму.

Кажуць, гісторыя не ведае ўмоўнага ладу. Магчыма, так. Мабыць, не мае сэнсу перапытваць тое, што было б, каб лёс склаўся па-іншаму. Але калі ўсё ж задаеш сабе гэтыя пытанні — разумееш, наколькі бязлітасным было мінулае стагоддзе.

...Зусім нечакана ў ноч на 2 лістапада 1937 года яго арыштавалі ў прысутнасці цяжарнай жонкі. Пасадзілі ў “чорны варанок” (ці “Марусю”) і павезлі на Лубянку. З апячатанай маскоўскай кватэры мастака чэкiсты канфіскавалі больш за 200 яго карцін і малюнкаў, падрыхтаваных да персанальнай выстаўкі па выніках творчай паездкі Самашкевіча ў родную Беларусь. Без вопісу, без пратакола, без панятых. Праўда, у прысутнасці домакіраўніка. Як склаўся лёс тых твораў? Гэта дасюль не вядома. Пошукамі палотнаў доўгія гады — і да, і пасля рэабілітацыі ў 1958-м мужа — займалася Надзея Міронаўна. Пісала Сталіну і Берыі, пракурорам і розным дэпутатам. Усё — безвынікова.

Аднак, як высветлілася, работы мастака ў 1937 годзе перадалі на захаванне ў спецыяльны склад канфіс-

І яшчэ адно пытанне хвалявала жанчыну: дзе ўсё ж знаходзіцца магіла мастака? Хаця, па вялікім рахунку, такое пытанне адносна расстраляных “ворагаў народа” — марнае. Але не так даўно я высветліў тое-сёе пра месца пахавання Семашкевіча і яго няшчасных калег.

У Рамана Семашкевіча ва Усерайскай мастацка-тэхнічным інстытуце (ВХУТЕИН) быў адным з настаўнікаў — Аляксандр Дрэвін, таленавіты мастак-авангардыст, сябра У. Татліна і К. Малевіча. Потым Дрэвін сумесна з Семашкевічам уваходзіў у склад мастацкай групы “13”, блізка сябраваў з ім. І вось 18 снежня 1937 года Дрэвіна выклікалі ў якасці сведкі на допыт у органы НКУС. Гаворка ішла пра Р. Семашкевіча, які ўжо некалькі тыдняў знаходзіўся ў сутарэннях Лубянкi.

Ад Дрэвіна вымагалі сведчанню супраць Семашкевіча. У следчым адзеле былі павыбіваны патрэбныя прызнанні: “Семашкевіч казаў, — быццам бы паказаў на допыце Дрэвін, — што ў СССР немагчыма свабодная творчасць, усё робіцца па сацыяльным заказе, рэчы яркія вялікіх мастакоў ігнаруюць і замоўчваюць толькі таму, што яны не адлюстроўваюць сучасную рэчаіснасць”. Такі дакумент сёння захоўваецца ў Дзяржаўным архіве Расійскай Федэрацыі.

Праз месяц, 17 студзеня 1938 года, сам Дрэвін быў арыштаваны як удзельнік контррэвалюцыйнай нацыяналістычнай латвійскай арга-

без права на перапіску...”

але адухоўлены. Партрэт жонкі на фоне вясенніх дрэў і ўтульнага доміка ў глыбіні палатна: кароткая прычоска, вочы востра ўзіраюцца ў глядзача, вусны сцятыя. Яшчэ некалькі партрэтаў жонкі. Завулак у Замаскварэччы — шчодрасць і важкасць колеравай пластыкі. Вулічная вяселіца — яскравая дынаміка і раскаванасць штрыха. Мазыр — надзвычай трапяткая ажурная лінія, майстэрскае валоданне пяром. Фізікультурнікі, якія на апошнім дыханні бягуць кудысьці...

Семашкевіч удзельнічаў у 13 выстаўках, правёў некалькі персанальных. Да 1937 года ў яго было каля 700 палотнаў і малюнкаў. Колькі іх было б яшчэ?..

А што да той выстаўкі, якая планавалася на восень 1988-га ў Мінску, дык яна, на жаль, не адбылася. Цяпер ужо няма сэнсу шукаць “вінаватых”. Але зразумела адно: калі можна было зрабіць гэтую выстаўку — не зрабілі, а сёння рыхтаваць экспазіцыю мастака, асноўныя і наогул ацалелыя творы якога яшчэ знаходзяцца ў іншай дзяржаве, надта складана.

Суцяшае, аднак, што ў мастацтве таленавітае можна параўнаць з той казанчай саламандрай, якая не зга-

Р.Семашкевіч. “Вершнік на белым кані”.

каваных НКУС рэчаў, які знаходзіўся ў былой сядзібе Пакроўскае-Глебава. У 1940-м, пасля настойлівых запяў Васільевай (да гэтага часу здзіўляюся, як не арыштавалі і яе: гэтак было амаль што заўсёды ў падобных выпадках!), была зроблена ацэнка і складзены акт аб перадачы карцін Семашкевіча са складу ў Дзяржфонд: “В доход государства”. Вопіс уключаў 173 назвы твораў. Аднак дзе яны, гэтыя творы? Ніхто не ведае. Быццам зніклі ў паветры.

нізацыі (Дрэвін (Дрэвінш) быў латыш). Чацвёра сутак яго дапытвалі, і ён “прызнаўся” ў “шкодніцтве мастацтва”, што ён “падтрымліваў фармалістычныя пазіцыі ў мастацтве і супрацьдзейнічаў сацыялістычнаму рэалізму”. Яго абвінавачвалі і ў наступным: “...Збіраў нацыянальны латышскія арнаменты” (!).

26 лютага 1938 года Дрэвін быў расстраляны на тым самым Бутаўскім палігоне, што і Раман Семашкевіч ды Уладзімір Камароўскі — сябра Дзмітрыя Стэльцакага, дзе былі вынішчаны тысячы людзей, у тым ліку каля сотні мастакоў. Сярод іх — рускія і латышы, немцы і італьянцы, аўстрыйцы і венгры, палякі і беларусы. Такія вядомыя тады імёны, як Г. Клудыс, Л. Гальперын, Я. Калынь, М. Гайфуневіч, І. Ірбіт, І. Вермус, М. Дабракоўскі, Э. Ругучіні, Ф. Лешані, Л. Фрыцшэ, А. Паладзі-Поляк, У. Эсэн, К. Мейкул, Л. Вязьменскі... І — Уладзімір Ціміроў, 23-гадовы мастак, сын контр-адмірала Сяргея Мікалаевіча і Ганны Васільевы Ціміровых (гаворка — пра тую самую Ганну Цімірову, апошнюю верную сяброўку адмірала Аляксандра Калчака)...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- **"Вясновая мелодыя"** Малкі Цэнцыпер (копіі жылкі на палатне).
- Выстаўка, прысвечаная Дням Туркменіі ў Беларусі.
- **"Вялікай Перамозе 65 гадоў"** (жывапіс, графіка, скульптура).
- **"Святыя заступнікі ў праваслаўным ікананісе XVI — XIX стст."**

Рускі жывапіс XIX — пачатку XX стст."

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."**
- **"Старажытная Беларусь"**
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**
- **"3 крыніцы адвечнай прыгажосці"**
- **"Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская**

■ Пастаянная экспазіцыя **"Гісторыя ІЗ'езда РСДРП"**.

- Выстаўка **"Плакаты Перамогі"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

Выстаўкі:

- **"Мой добры друг, мая святыня"** (прысвечана жонцы Якуба Коласа М.Д. Міцкевіч).

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- **"Свято стагоддзяў"**
- **"Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам"**
- **"Спадарожнікі дзяцінства"**
- **"Дарогамі жыцця"**
- **"Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва"**

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Выстаўкі:

- **"Таямніца высокай моды"** (выстаўка В.Юдашкіна).
- **"Гіганты ледавіковага перыяду"** (канструкцыі дагістарычных жывёл, якія рухаюцца).

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"**
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцеўня"**
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**

Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

Выстаўкі:

- **"Айчынная вайна 1812 года"** (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- **"Музей крміналістыкі"**
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Выстаўка-ярмарка **"Тыдзень культуры Ірана"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- **"Энергія колеру"**
- **"Біясфера-2010"**

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка жывапісу Сяргея Уткіна **"Шчасце ёсць"**.

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- **"Свет архідэй"**
- **"Кветкі Расіі на вашых плячах"**
- **"Мілыя вобразы роднага краю"** (работы пераможцаў Аblasнога конкурсу дзіцячага і юнацкага мастацтва, прысвечанага памяці Станіслава Дзьяканавы).
- Выстаўка мастакоў Гомельскай вобласці.

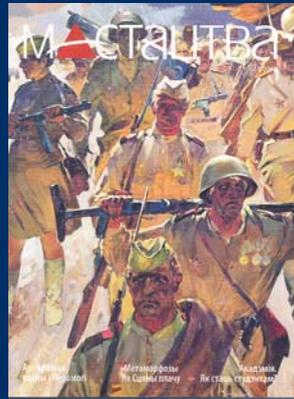
УВАГА!

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ДРУГОЕ ПАЎГОДДЗЕ 2010 ГОДА!

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Евангельскія і біблейскія сюжеты ў італьянскай гравюры XVIII ст."**

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. Раўбічы

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка **"Незвычайнае ў звычайным"** Г.Малочнікава.
- **"Ваўкавыск стары і новы"**.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Свет дзяцінства"**.

зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).

Выстаўкі:

- **Фотавыстаўка** (з Міжнароднай выстаўкі ў Шанхаі).
- **"Пачатак. Музей сучаснай беларускай моды"** (сумесны праект беларускіх дызайнераў і супрацоўнікаў музея).
- **"Прылады пакарання Сярэднявечча"** (з фонду Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга "Петрапаўлаўская крэпасць").

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя **"Жыццё і творчасць Янкі Купалы"**.
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў **"Дзядзька Янка, добры дзень!"**.
- **Выстаўкі:**
- **"Курганы шмат чаго нам гавораць"** (да 100-годдзя з моманту напісання паэмы "Курган").
- **"Кветкі — Янку Купалу"** (нацюрморты Наталлі Табушавай).

Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- **"Халодная зброя. Традыцыі і сучаснасць"**
- **"Нашчадкі Вялікай Перамогі..."**
- **"Как малыды мы былі... Семейный альбом"**.

Выстаўкі праекта "У пошуках страчанага" У.Ліхадзедава:

- **"Беларусь. Рэха вайны ў памяці пакаленняў"**.
- **"Беларусь на старых паштоўках канца XIX — пачатку XX стст."**
- **"Мінск: падарожжа ў часе"**.

- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя

- "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- **"Па гарадах і краінах"**
- **"Святыя мясціны зямлі рускай"**.

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- **"...дзе лялькі так падобны да людзей"**
- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**
- Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- **7 — "Лебядзінае возера"** П.Чайкоўскага.
- **15 — "Рыгалета"** Дж.Вердзі.
- **16 — Балеты ў адной дзеі: "Шапэніяна"** (на музыку Ф.Шапэна); **"Пахіта"** Л.Мінкуса; **"Балеро"** М.Равеля.
- **17 — "Севільскі цырульнік"** Дж.Расіні.
- **18 — "Шчаўкунок"** П.Чайкоўскага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- **12 — "Лятучая мыш"** І.Штрауса.
- **13 — "Прынцэса цырка"** І.Кальмана.
- **16 — "Казкі Венскага лесу"**.

17 — "Прывітанне, Брэдвей!" (музычнае рэвю).

- **18 — "Бабін бунт"** Я.Піцкіна.
- **19 — "Даратэя"** Т.Хрэшкіна.

РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- **14 — "Адвечная песня"** паводле Я.Купалы.
- **15 — "Вандроўнікі ў Нью-Йорку"** А.Паповай.
- **16 — "Адэль"** Я.Таранавы.
- **16 — "Карусель"** М.Каляды.
- **17 — "Белы анёл з чорнымі крыламі"** Д.Балыка.
- **18 — "Калі скончыцца вайна"** П.Пражко.